

✓ slovenski čebelar

1 9 6 6

LETO LXVIII

ŠT. 1

SLOVENSKI ČEBELAR

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

St. 1

Ljubljana, 1. januarja 1966

Leto LXVIII

VSEBINA

Valentin Benedičič: Ob zaključku leta 1965 . . .	1
Vlado Rojec: Avgust Bukovec	4
Jože Resnik: Preden pozabimo na ajdo	8
Janez Fuis: Ajda iz Amerike pri nas	10
Julij Mayer: Naše čebele pozimi	11
Prof. J. Arth-Julij Mayer: Zdravljenje noseme	15
Slavko Raič: Ali naj zožujemo	16
Leopold Debevec: S čebelami in čebelarji skozi stoletja	17
Leopold Stanek: Čebelarjeva voščilnica	19
Urednik: Novoletni pogovor s sodelavci in bralci	20
France Kastelic: Sovražniki čebel	22
Janko Oitzl: Zanimivo pismo slovenskega čebe- larja iz Avstrijske Koroške	24

NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

Stoletnica točila. Ali potuje matica za soncem?
Tri vrste matičnikov. Kako lahko dodamo ma-
tice brez matičnikov. Junijski roj. O staranju
matic. Umetni matični mleček. O čebelarstvu
v Sovjetski zvezi. Razveseljiva novica 25

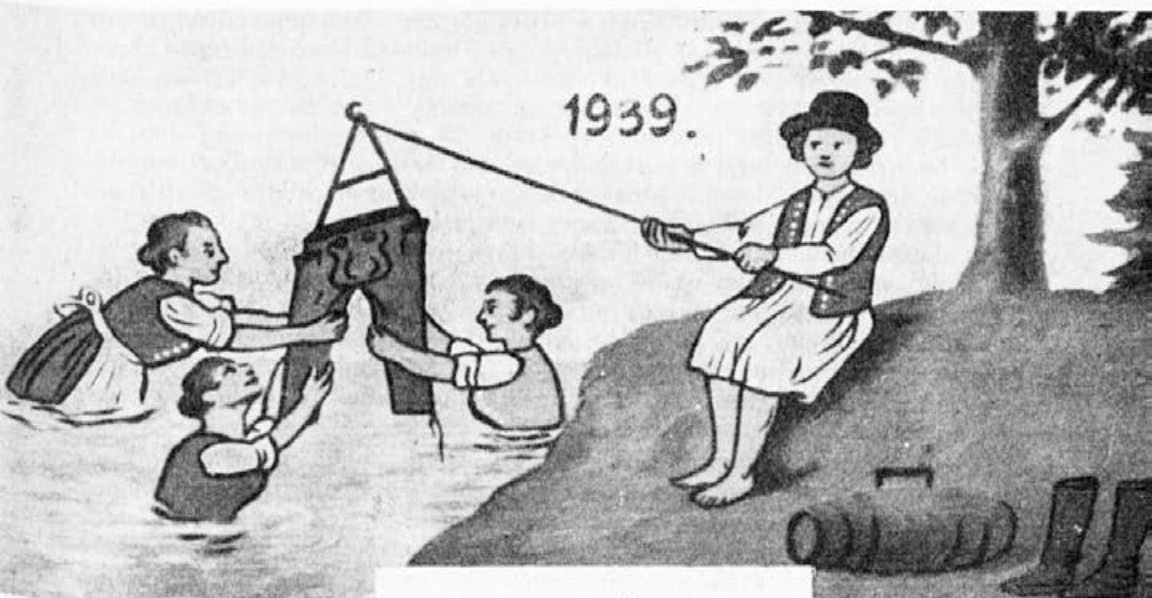
NASA ORGANIZACIJA

Seja IO ZČDS Slovenije dne 10. septembra 1965.
Iz zapisnika o 7. seji izvršnega odbora ZČDS
dne 6. nov. 1965. Pogreb častnega predsednika
ZČDS tov. Avgusta Bukovca. Vsem čebelarским
društvom. Uspelo predavanje. Tiskovni sklad 28

OSMRTNICE

Danica Jurančič-Rojina, Slavko Črnigoj 32

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 1700 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 50, tiska CP Delo — obrat Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor: Valentin Benedičič, Ivan Majcen, Slavko Raič, France Rome, Edi Senegačnik in Joško Slander. Odgovorni urednik Edi Senegačnik. Letna naročnina za nečlane 2000 din, za inozemstvo 2500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 230 din, na 16 straneh 120 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri Narodni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta, 503/605-116

OB ZAKLJUČKU LETA 1965

VALENTIN BENEDIČIČ

Leto 1965 je za nami in zdaj stopamo že v novo — 1966. Razpoloženje čebelarjev do čebelarjenja v prihajajočem letu bo odvisno v veliki meri od njihovih lanskih čebelarskih uspehov, zlasti od čebelje paše. Veliko naših čebelarjev je tako zelo navezanih na čebele, da čebelarijo tudi še po slabih letinah, čeprav morajo globoko seči v žep za nakup sladkorja, da jih ohranijo pri življenju. Zato upamo, da bo večina čebelarjev še dalje ostala zvesta čebelam in svoji organizaciji, čeprav so slabe letine kar preveč pogoste.

Preteklo leto bo ostalo zapisano v zgodovini kot leto svetovnih naravnih katastrof, ki niso prizanesli nobeni celini. Tudi po naši Sloveniji so divjali zračni vrtinci, ki so na svoji poti podirali gozdno in sadno drevje. Narasle vode so nekajkrat zaporedoma odnašale lesene mostove in preplavljale zemljišča na tako obsežnih površinah, da kaj takega ne pomnijo najstarejši ljudje. Zaradi obilnih padavin in neurij je imelo naše kmetijstvo najslabšo letino v zadnjih dvajsetih letih. Tokrat se je zopet prepričljivo uresničil naš stari pregovor, da »suša vzame en, moča pa dva dela« običajnega letnega pridelka. Ta narodni pregovor drži tudi za medenje. Čebelja paša je bila na splošno slaba. Po dolgi zimi 1964/1965, v kateri niso izletele čebele nad 100 dni, so neurja in veter uničila prvi večji up čebelarjev — pašo na akaciji, tako na Primorskem kakor tudi v Prekmurju, v Vojvodini in Srbiji.

Čebelarji niso imeli stroškov samo s prevažanjem čebel, temveč so morali pogosto dovažati na pasišča še sladkor, da so jih obdržali pri življenju. Tudi poznejša paša se ni popravila. Tako ni imela npr. Dolenjska, ki ima bolj zgodnjo vegetacijo, donosa s travnikov in tudi ne s smreke, ki sicer skoro vsako leto zamede. Bilo je komaj za sproti. V poletni brezpašni dobi so morali dolenski čebelarji z redkimi izjemami že krmiti s sladkorjem. To krmljenje je trajalo domala brez prekinitve, dokler ni bila v panjih zadostna zimska zaloga. V legah s poznejšo vegetacijo na Gorenjskem, v Savinjski dolini in na Pohorju so čebele, ko se je vreme prehodno nekoliko ustalilo, le nekaj nabrale, da so čebelarji natočili po osem do deset kilogramov na panj, pretežno smrekovca. Kostanj je dal le v nekaterih krajih z ugodnejšo klimo po pet do osem kilogramov na panj. Z letino 1965 se torej čebelarji na splošno ne moremo pohvaliti. Zaloge medu bivšega podjetja Agromel so domala pošle in vse kaže, da bomo med v prihodnje lažje prodajali.

Kaj pa naša organizacija? Kakšni so bili njeni uspehi in neuspehi? Ker sodijo te stvari bolj pred občni zbor, naj omenim popolen neuspeh glede voznih olajšav za skupinska potovanja naših članov po železnicah. Z vlogo, ki smo jo odposlali že 24. maja 1965, nismo uspeli. Po novi železniški tarifski politiki so ukinjene z novim letom 1966 vse ugodnosti tudi za tiste organizacije, ki so doslej te ugodnosti že uživale. Zato ni več nobene osnove, na katero bi mogli opirati našo vlogo in se moramo s tem zadovoljiti. Ne moremo pa se zadovoljiti z načinom, kako so pristojni organi obravnavali to našo zadevo. Reševanje te stvari je bilo v pristojnosti Sekretariata za promet in zveze ter Sekretariata za finance pri Zveznem izvršnem svetu. Navedeni državni organi imajo pač dovolj sposobnih ljudi, ki bi lahko rešili našo vlogo prej in z večjim čutom odgovornosti za objektivnost in pravičnost. Če že niso mogli opraviti tega dela v običajnem roku upravnega postopka, bi ga pač lahko vsaj do konca leta 1965, za kar so imeli na razpolago celih sedem mesecev. Naša organizacija bi potem lahko uživala to ugodnost še dve leti do 1. januarja 1966. Tako pa se ne moremo znebiti vtisa, da je bila naša organizacija, ki šteje nad 5500 članov in opravlja za skupnost pomembne naloge, pri reševanju navedene vloge zapostavljena in podvržena neki nerazumljivi pristranosti. Za to svojo trditev imamo dokaz v dve in pol letnem zavlačevanju in v različnem pojasnjevanju negativnih odločitev, ki smo jih prejeli mi oziroma nekoliko pozneje tudi naš zvezni poslanec dr. J. Vilfan, na katerega smo se obrnili zaradi posredovanja v tej zadevi.

Že nekajkrat sem poudaril v našem glasilu, da je bila v letu 1965 naša najvažnejša naloga popis vseh čebelarstev. Ta popis je postal neogibno potreben, ker smo edina čebelarska organizacija v Sloveniji, ki je zajela v svoje članstvo nad 70 % vseh čebelarstev z nad 80 % vseh čebeljih družin. Z dosedanjim delom je naša organizacija dokazala, da je sposobna urejati naše čebelarske probleme in voditi tako čebelarsko politiko, ki varuje interese čebelarstev; z izvrševanjem nalog, ki so pomembne za skupnost, pa hkrati ustreza tudi splošnim družbenim interesom. Naša naloga ta čas je, da organizacijo čim bolj utrdimo, jo populariziramo in ji z delom priborimo

pri oblastnih organih družbenopolitičnih skupnosti od občin do republike še večji ugled in upoštevanje. Povsod je treba pojasnjevati, da v Sloveniji pač ni nobene druge društvene in tudi ne družbene organizacije, ki bi mogla nuditi našemu kmetijstvu čebelarске usluge tako ugodno in poceni, kakor jih prav naša organizacija. To je treba poudariti zlasti zdaj, ko se uvaja gospodarska reforma in je treba mobilizirati vse pozitivne in ustvarjalne sile.

Da bi mogli Zveza in tudi društva voditi tako politiko in sestaviti zares realni delovni program, morajo prej razpolagati z vsemi podatki o čebelarstvih v svojem območju. Analiza dobljenih podatkov iz popisa bo društva naravnost usmerjala pri sestavi delovnega programa, posebno še, če bodo društva usklajevala čebelarске programe s programi rastlinske proizvodnje, ki je navezana na oprashi tev po čebelah. Brez takih programov bodo društva težko delala, nikakor pa ne bodo mogla računati na kakršnokoli denarno pomoč oblastnih organov. Zato je treba čebelarstva čimprej popisati.

Naj navedem primer radovljiškega čebelarškega društva, ki nam je že poslalo popisne podatke, da bodo društva videla, kakšne koristi bodo imela od popisa in kartoteke, če bodo to delo v redu opravila. ČD Radovljica nam je poslalo še posebej izračunane naslednje podatke: društvo ima 12 čebelarških družin z 247 člani, ki oskrbujejo 2391 AŽ-panjev, 69 polovičarjev, 8 panjev z nakladami, 257 kranjičev in 127 rezervnih družinic; en čebelar član opravlja povprečno 11,1 panja; najstareši čebelar ima 85, najmlajši pa 22 let; povprečna starost čebelarjev je 54 let, najdaljša doba čebelarjenja je 69 let, najkrajša pa 2 leti; neorganiziranih čebelarjev je 56 ali ena petina, ki oskrbuje 223 AŽ-panjev; en čebelar nečlan oskrbuje torej po 4 čebelje družine. Iz popisa pa je mogoče izluščiti še druge zanimive podatke, npr. koliko čebelarjev je v raznih poklicih, koliko je čebelarških preglednikov itd. Nič kaj razveseljiva ni ugotovitev, da je povprečna starost čebelarjev 54 let. Ta številka ne opozarja resno samo čebelarско društvo, da nima čebelarškega naraščaja, temveč preko društva tudi obe občini, da bo treba posvetiti več skrbi čebelarškemu naraščaju z ustanavljanjem čebelarških krožkov po šolah itd.

V kolikor teče pri nekaterih društvih popis slabo, ker ne morejo povrniti popisovalcem potnih stroškov, naj se neutegoma obrnejo za pomoč na občine. Občinske veterinarske inšpekcije morajo namreč voditi po obstoječih predpisih evidenco vseh čebelarstev ter posebej še čebelarjev prevajalcev in vzrejevalcev matice. Če bi jim pri ustvarjanju te evidence pomagala naša društva, bi bilo to za veterinarsko inšpekcijo najceneje, društva bi bila pa upravičena vsaj do delnega povračila popisnih stroškov.

To priložnost izkoriščam, da se zahvalim vodilnemu kadru bivšega Sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo za razumevanje in sodelovanje, Republiškem skladu za pospeševanje založništva za finančno pomoč Slovenskemu čebelarju v znesku milijon dinarjev, trgovskemu podjetju Medeks, ki nas je v prizadevanjih tudi finančno podprlo, in vsem čebelarjem, ki so s svojim delom pripomogli k utrjevanju in napredku naše organizacije. Vsem želim, da bi imeli v novem letu še več sreče in uspehov pri svojem delu.

Al dneva ne pove nobena pratka...

Dne 25. novembra 1965 je v 88. letu starosti umrl Avgust Bukovec. Ugasnil je kakor sveča, ki je dogorela. Tiho, skoraj neopazno se je poslovil od življenja.

Vedeli smo, da že nekaj časa ni prestopil praga svojega stanovanja. »Noge me ne nosijo več«, se je pritoževal, ko si ga obiskal. »Pa tudi desna roka se mi nekam upira, da komaj držim pero med prsti. Edino, kar je ostalo neprizadeto, je jezik. Z njim sem mnogo opletal po svetu, a kakor vse kaže, mi do zadnjega ne bo odpovedal.« No, res je. Ta se mu pač ni nikdar zatikal. Tudi sedaj ne. Ob vsakem obisku je bil sila zgovoren, kot bi te hotel s svojo zgovornostjo čim dlje zadržati pri sebi. Vse ga je zanimalo. Vprašanja so se kar vrstila. Kako kažejo čebele, kakšna letina se obeta, kaj je novega v čebelarški organizaciji, kako je s tem ali onim znancom? Sedel je vzravnano na stolu in kramljal s prijaznim nasmeškom na uvelih licih, kramljal o vsem mogočem, prijetno in zabavno, kot je znal samo on. Če si ga takole gledal ob njegovi delovni mizi, če si ga poslušal, ko je razpredal svoje misli, kar nisi mogel verjeti, da ima težave z zdravjem.

Kljub visoki starosti je bil duševno za čuda veder in čil. In še vedno je imel načrte. Še to in ono bi rad napisal. Nazadnje se je ukvarjal z medenjem hoje. Po knjigah in strokovnih listih je brskal za podatki, prav v Švico se je obrnil zaradi nekaterih pojasnil. Ko si se poslavljaval od njega, si z zadovoljstvom ugotavljal, da še ni tako pri kraju, kot je včasih potožil. Zato je udarila njegova osmrtnica, ko so jo objavili časopisi, kakor strela z jasnega neba. Tik pred narodnim praznikom republike smo ga spremili na pokopališče. V imenu Zveze čebelarških društev se je poslovil od njega njen predsednik Valentin Benedičič.

Bukovec je bil prav gotovo ena najmarkantnejših osebnosti med slovenskimi čebelarji. Že njegova vnanost: njegova visoka postava, njegova častitljiva siva brada, njegov ljubeznivi pogled so vzbujali v vsakomur, ki se je z njim seznanil, prikupnost in spoštovanje. Če se je oglasil k besedi, bodisi na seji bodisi na zborovanju ali v družbi, so mu nehote vsi prisluhnili. Je pa tudi znal govoriti kakor malokdo. Včasih resno in preudarno, včasih šaljivo, drugič hudomušno ali celo zbadljivo, vselej pa jasno in prepričevalno. Njegova predavanja so poslušalci naravnost požirali. Saj jim je vedno postregel z zvrhanim košem zanimivosti iz zakladnice svojih bogatih izkušenj in širokega strokovnega znanja. Bil je najboljši, najpriljubljenejši predavatelj v predvojnem čebelarškem društvu. Pa tudi najprizadevnejši, najvztrajnejši. Neštete nedelje je žrtvoval izobraževalnemu delu v organizaciji. Vse podružnice je vsaj enkrat v letu obhodel. In povsod so ga sprejemali z odprtimi rokami. »Naš stari Bukovec,« so govorili čebelarji, »ta pa zna!« Že samo to bi zadostovalo, da bi morali z zlatimi črkami zapisati njegovo ime v zgodovino slovenskega čebelarstva. Toda področje njegovega udejstvovanja je bilo mnogo širše. Domala 20 let je urejal Slovenskega

čebelarja, do pred kratkim je pisal članke zanj. Bil je tajnik nekdanjega društva, podpredsednik Zveze, organizator strokovnih tečajev, ustanovitelj in vodja satnišnice, zbiratelj panjskih končnic itd. Le predsedniškega mesta se je stalno z vsemi štirimi otepal. »Če me nočete razjeziti, me pustite pri miru s takimi marnjami!« je vsakokrat dejal, kadar so ga člani nago-varjali, da bi prevzel vodstvo čebelarske organizacije. »Me prav nič ne mika ta stolček. Boste že našli zanj primerneга človeka. Naj ga zasede kdorkoli, v meni bo vedno našel verneга oprodo.« Častnega predsedništva,

s katerim ga je Zveza odlikovala ob njegovi osemdesetletnici, pa se le ni mogel otresti. Tudi Janševemu redu I. stopnje se ni odrekel. Sprejel ga je s solzami v očeh. Kdo bi ga bolj zaslužil kakor on?

Avgust Bukovec se je rodil 22. septembra 1878. leta v Radovljici. Oče je bil orožniški stražmojster, a po upokojitvi vratar v tedanjem deželnem dvorcu. Njegova plača je bila razmeroma majhna, družina pa je narastla kar na sedem otrok. Zato je komaj čakal, da bi spravil katerega od starejših h kruhu. Za Gusteljna se mu je zdelo, da se ga bo najhitreje odkrižal, če mu preskrbi šolanje v kadetnici, kajti tam ni bilo treba plačevati niti šolnine niti oskrbnine. Res se mu je posrečilo, da so ga po dokončanih dveh razredih realke sprejeli kot kadeta v Karlovcu. »Oče je hotel imeti generala v rodbini,« se je Bukovec s trpkim humorjem spominjal tistega bridkega dneva, ko je moral odriniti z doma.

V kadetnici ni našel prijateljev. Zakrknjeno se je stiskal po kotih in neprestano pretakal solze. Mučilo ga je neznošno domotožje. Vojaščina mu

je bila nadvse zoprna. Zanimaril je učenje in ob polletju so ga odslovili. Vrnil se je v Ljubljano, kjer ga seveda oče ni preveč prijazno sprejel. Robantil je in mu grozil, da ga bo dal učiti rokodelstva. Katerega, naj bi se kar sam odločil. Na prigovarjanje matere pa je vendarle popustil in tako je lahko Gustelj nadaljeval svoje študije na realki.

Po maturi je dobil službo računskega uradnika pri deželnem odboru v Ljubljani. Tam je zaradi svojih zmožnosti hitro napredoval. Često je moral prevzeti najbolj odgovorne naloge. Takoj po prvi svetovni vojni je slonela preskrba hrane malone vse Ljubljanca na njegovih ramah. Upokojen je bil kot višji računski svetnik.

Ko se je oženil, si je zgradil hišo ob Grubarjevem prekopu. K hiši je mnogo pripomogla dota njegove žene, ki je bila hčerka premožnega ljubljanskega slaščičarja Zalaznika. Denarne stiske ni poznal. Vsaj v tistih časih ne. Zato si je lahko marsikaj privoščil, česar si ne bi mogel, če bi moral živeti ob goli uradniški plači. Za hišo je preobrazil precejšen kos zemljišča v ploden vrt. Nasadil ga je z izbranimi cveticami in lepimi grmičevjem. Seme je naročil pri najuglednejših tvrdkah v inozemstvu. Razen tega se je ukvarjal s kaktaji. To je posebna panoga vrtnarstva, ki zahteva mnogo znanja, zlasti pa mnogo denarja. Njegova obsežna zbirka kaktusov, sukulentov, mamilarij itd. je tedaj slovela kot najbolj dragocena v Ljubljani. Ni pa gojil samo cvetlice, ampak tudi ribe v akvarijih in ptiče v kletkah. Nadalje je bil zbiratelj metuljev, znamk in, kdo ve, kaj še vsega. Včasih je hkrati zajahal par po več teh svojih konjičkov. Nehote se sprašuješ, kako je našel poleg dokaj zahtevne službe dovolj časa za vse to.

Ko se je posvetil čebelarstvu, je na koncu vrta postavil velik in vzorno urejen čebelnjak. Ta čebelnjak so dobro poznali vsi tisti čebelarji, ki so obiskovali tečaj v Ljubljani. Vsak tak tečaj se je namreč navadno zaključil s praktičnimi vajami v Bukovčevemu čebelnjaku. Čebelnjaka danes ni več. Na njegovem mestu stoji stanovanjski blok. Ko je moral čebelnjak zaradi urbanističnega načrta odstraniti, je nehal čebelariti. Začel pa je že v zgodnji mladosti.

Kot šolarček je skoraj vsake počitnice preživljal na kmetih na materinem ali na očetovem domu. Pri obeh domovih pa so imele čebele. Tu je bilo torej dovolj priložnosti, da se praktično uvede v čebelarstvo. V tisto dobo spadajo njegovi prvi poizkusi samostojnega čebelarjenja. Zares pa je začel šele potem, ko se je že trdno zasidral ob domačem ognjišču. Njegovi prvi panji so bili kranjiči. Pozneje je preizkušal amerikance in še nekatere druge panje s premičnim satjem, ki so takrat prihajali v modo. Naposled je pristal pri žniderskih in jim ostal zvest vse do zadnjega. Bil je eden najbolj vnetih zagovornikov Žniderskega panja. Brez dvoma ima veliko zaslug, da se je tako hitro razširil po vsej Sloveniji.

Bukovec ni bil polovičar. V vsako stroko, ki se je lotil, se je temeljito poglobil. Tako tudi v čebelarstvo. Ko se ga je resno oprijel, je začel iskati stike z drugimi čebelarji, zlasti s takimi, ki so kaj pomenili. Ko je zvedel, da živi v Mojstrani na Gorenjskem čebelar Ambrožič, ki naj bi razpošiljal naše čebele po vsem svetu, se je takoj odpravil z vlakom k temu možu. Tam je prvič videl opazovalni panj. Ogleдал si ga je od vseh strani in si zapomnil njegovo konstrukcijo. Doma mu ga je moral mizar po njegovem

načrtu kar čez noč narediti. Ob njem je potem prečepel ure in ure ves zamaknjen v čudovito vrvenje čebel. Ambrožič mu je povedal, da je v Ljubljani čebelarско društvo, ki izdaja svoj časopis. Že čez nekaj dni se je priglasil za člana tega društva. V društvu se je seznanil z njegovim predsednikom Černagojem, Rojino in drugimi takratnimi čebelarskimi veljaki. Pri Ambrožiču je tudi našel nekaj številk raznih nemških čebelarskih listov. Zapisal si je njih naslove in jih pozneje naročil. Prav tako je naročil več čebelarskih knjig ter jih začel prebirati. Marsikatero noč je prebdel ob njih. Tako se je njegovo znanje o čebelah od dneva do dneva bolj izpopolnjevalo. Ko je po odstopu Rojine prevzel uredništvo Slovenskega čebelarja, so ga imeli člani društva za najbolj razgledanega in v čebelarstvu najbolj izvedenega človeka v Sloveniji.

Ob prevzemu uredništva se je Bukovec zavedal, da mu strokovna plat lista ne bo delala težav, skrbela pa ga je njegova jezikovna stran. Glede slovenščine se ni počutil preveč na trdnih nogah. Obiskoval je pač nemške šole in tudi strokovno izobrazbo je večinoma črpal iz nemških knjig. Svest pa si je bil, da mora iz strokovnega lista kakor iz vsakega drugega pro-sevati lepa in nepokvarjena domača beseda. Tu je potreboval pomoč in to je kmalu našel pri magistratnem uradniku Mikliču, ki je veljal za dobrega poznavalca slovenskega jezika. Pogovoril se je z njim, zaključek tega pogovora pa je bil sklep, da bo šlo gradivo za vsako številko pred oddajo v tiskarno skozi Mikličeve roke. Mikliča je moral seveda za to delo plačati, izplačila pa so dostikrat presežala honorar, ki ga je prejemal od društva. Tu se je pokazal Bukovec idealizem v vsej svoji sijajni luči.

Polagoma je Bukovec jezikovno toliko napredoval, da so mu postale berge nepotrebne. Učil se je ob Mikličevih korekturah. Vsakokrat jih je natančno pregledal in si zapomnil napake, ki jih je bil zagrešil. Ker takrat še nismo imeli Slovenskega pravopisa, si je nabavil Pleteršnikov slovar in od tedaj naprej neprestano brskal po njem. Sicer pa je imel kaj dober posluš za pristno slovensko govorico. Ko je predaval po deželi, je v pogovoru s čebelarji iztaknil marsikak domač izraz, ki ga je pozneje uvedel v stroko. Tako se je Slovenski čebelar po njegovi prizadevnosti jezikovno povzpental čedalje više. Znani slavist Levec je ob neki priložnosti dejal, da je edini strokovni list, ki je pisan v užitni slovenščini.

Kakor se je Bukovec trudil za jezikovni dvig Slovenskega čebelarja, tako je tudi pazil na njegovo zunanjo opremo. Že kot društveni tajnik je priskrbel listu novo naslovno vinjeto. Napravil jo je Hinko Smrekar, mimo tega pa še nekaj ličnih vinjet za stalne rubrike v njem. Kasneje ga je opremil Maksim Gaspari in uporabil pri tem motive iz naše folklore. Posebno lepi so bili ovitki od leta 1936 dalje.

Bukovec je imel sploh mnogo smisla za slikarsko in grafično umetnost. V njegovem stanovanju so visela olja naših najvidnejših impresionistov: Groharja, Jakopiča, Sternena in Jame. Zlasti Jamo je visoko cenil, a tudi Vavpotič in Gaspari sta bila njegova ljubljena. Zato ni nič čudnega, da se je zagledal v slikarije na panjskih končnicah. Že kot otrok jih je občudoval, sedaj pa se je z vso vnemo vrgel na njih zbiranje. Z izostrenim pogledom umetniško navdahnjenega zbiralca je znal strogo ločiti pleve od zrna. Tako

je nastala naša najlepša, najdragocenejša zbirka panjskih končnic. Bukovčeva zasluga je, da se je ohranila zanamcem.

V letih 1934, 1942 in 1945 je Bukovec objavil v Slovenskem čebelarju razpravo, ki obravnava vsa važnejša vprašanja v zvezi s poslikanimi panjskimi končnicami. To je njegov najboljšejši spis, spis, ki predstavlja temeljni kamen za reševanje problematike te izrazito naše folklorne posebnosti. Razprava bi zaslužila, da bi izšla v knjižni izdaji. K tej razpravi se pridružuje nepregledna kopa drugih člankov in drobnih zapiskov, s katerimi je Bukovec leto za letom polnil strani našega strokovnega lista. Posebej je treba omeniti, da je prevedel v slovenščino Janševo razpravo o rojenju čebel, ki ni danes prav nič manj aktualna, kot je bila ob svojem izidu v nemškem jeziku. Sodeloval je nadalje kot pisec in urednik pri obeh knjigah Sodobnega čebelarstva. V drugem delu te naše čebelarске enciklopedije so važna predvsem poglavja o medu in vosku, a prav ta izvirajo izpod njegovega neumornega peresa.

Bukovca ni več! Odšel je tja, od koder ni poti nazaj. Za njim je nastala mučna praznina, ostala pa je bogata duhovna zapuščina, ob kateri si bodo neštete generacije slovenskih čebelarjev tešile svojo vedoželjnost. Slava njegovemu spominu!

PREDEN POZABIMO NA AJDO

JOZE RESNIK

Le poredko napiše še kdo kaj o ajdi. Zdi se mi, da bomo kmalu pozabili na to za naše čebele nekoč tako pomembno rastlino, ki je skozi stoletja reševala naše ljudi lakote in jih varovala boleznim. Po čebelarško odkrito povedano, ajdova paša je bila za čebelarjenje silno važna. Sodobni agronomi jo imajo za nadležni plevel, ki mora zginiti z naših njiv. Ni še dolgo, ko so bila naša polja posejana s to njivsko lepoticom, v pičlih desetih letih se je v tem pogledu tako spremenilo, da je skoraj ne sejeje več.

V tretji številki Slovenskega čebelarja je ing. Franc Šivic v svojem članku »Ali vplivajo umetna gnojila na medenje ajde« obdolžil med drugim umetna gnojila, da ajda ne mede več. Menim, da z nepravilno uporabo umetnih gnojil lahko uničimo pridelek ajde ali pa ga celo povečamo. V naši literaturi ni o tem kaj prida napisanega. Kalijeva in dušična gnojila so za ajdo bolj škodljiva kot koristna, ker ji podaljšujejo rast in s tem tudi zorenje. To pa pri ajdi ni zaželeno, ker jo s tem izpostavljamu slani, ki jo pogosto uniči. Od vseh umetnih gnojil prenese ajda edino Tomasovo moko, s katero je moč pridelek povečati. Če je moč pridelek zrnja povečati, zakaj bi ne bilo moč povečati še medenje? Z nepravilnim gnojenjem povzročamo, da se rastlina zelo razraste, ima pa malo cvetja. Znano je, da ajda ne mede povsod in na vsaki zemlji enako, da prenaša kislo reakcijo v zemlji bolj kot druge kulturne rastline; nasprotno pa ne prenaša apna. Dobro se še spominjam, kako smo mimo ajdovih njiv vozili čebele na določene okoliše, na ravninska polja s peščeno zemljo. Na ilovni, laporni in težki zemlji je le malokdaj medila, čeprav so jo čebele še kar pridno obiskovale; donosa

pa ni bilo. Stari čebelarji v Slovenskih goricah so mi pripovedovali, da medi pri njih ajda vsakih deset let enkrat podobno kot lipa. Po uvedbi zakona o zemljiškem maksimu je zasebni kmetovalci sploh ne sejejo več, ker pridelujejo zaradi manjših njivskih površin manj žitaric. Ajdo so sejali kot strniščno setev, njena predhodnica pa je bila rž, ki prav tako izginja iz setvenega kolobarja. Tudi zaradi srnjadi opuščajo kmetje ajdo. Te plemenite divjadi je danes toliko, da popolnoma uniči njene posevke, zlasti če so v gozdnem predelu.

Kadarkoli je kaka nova stvar na obzorju, jo na moč hvalimo. Če se pa hočejo ljudje česa znebiti, jo pa tudi grdo zmaličijo in popačijo, da jo potem zavržemo. Takšno krizo je po vojni preživljala tudi ajda. Trdili smo, da je njivski plevel, da se je izrodila, da je pridelovanje predrago in nerentabilno. Pri današnji ceni ajdovih izdelkov pa to nikakor ne drži. Tu gre predvsem za nekaj čisto drugega. Ajda se namreč v sodobni kmetijski proizvodnji ne da pridelovati na industrijski način, ker jo moramo ročno žeti in ne s kombajni. Tudi če se je morda pri nas izrodila, bi v dvajsetih letih po vojni seme vendarle premenjali. Če bi le bil kdo zainteresiran sejati ajdo, bi jo uvozili iz Poljske ali Sovjetske zveze. Naj bo tako ali tako: če je kmetijci nočejo ali ne morejo več sejati, jim čebelarji zaradi tega ne bomo napovedali vojne. Važno pa je to za vsakega čebelarja, da ve, kako je ajda včasih medila. Zdaj pa so posledice že tu in celo zelo občutne. Teh ne občutimo samo mi čebelarji, ko moramo vsako jesen globoko seči v žep po denar ali najeti posojilo za nabavo sladkorja, ker pač naše čebele niso nabrale dovolj ajdovca za zimsko zalogo. To pa občuti tudi skupnost, kadar sežejo čebelarji jeseni po sladkorju: cele vagone ga porabimo za prezimljanje čebel, drugače ni mogoče čebelariti. Dobro vemo, da gozdni med ni primeren za prezimovanje, prav tako tudi kostanjevec. Naj bo torej dobra ali slaba gozdna paša, vselej je treba dokrmiti s sladkorjem, če ajdova paša ni dala ničesar.

Kar strah me je, če pomislim, kakšna katastrofa bi bila za naše čebelarstvo, če bi iz kakršnega koli razloga odpovedala preskrba s sladkorjem na prostem trgu. Čebelarji nimamo z zakonskimi določili zajamčenega sladkorja za zimsko prehrano čebel tako kot v sosednih državah. Zato bi bilo prav, da bi si naši čebelarji v korist čebelarstva in seveda tudi vsega kmetijstva priborili ob pomoči svoje organizacije taka zakonita določila in to čimprej.

Op. ur.: Da na ajdo naši čebelarji niso pozabili in da jih močno zanima, potrjuje članek na strani 10, ki ga je prav tako napisal mariborski čebelar.

*Osem slovenskim čebelarjem želimo zdravo, srečno
in medeno novo leto 1966*

UREDNIŠKI IN UPRAVNI ODBOR ZČD

AJDA IZ AMERIKE PRI NAS

JANEZ FUIS

Včasih smo pridelali tudi ajdovca, zadnjih 14 let pa ga ni niti za zimsko zalogo dovolj oziroma ga sploh ni. Pa ravno za to je ajdov med najboljši. Na njem zazimljene družine se zgodaj spomladi močno razvijejo, izletavati pa začnejo prav pozno v marecu, ko je že toliko toplo, da zunaj več ne otrpnejo.

Mnogo smo že ugibali o tem, zakaj ajda ne medu več. Najpogostejša so bila mnenja, da se je izrodila. Za to pa ni bilo prave utemeljitve.

Zaradi različnih mnenj sem si priskrbel 8 kg ajde iz ZDA, iz države Pensilvanija. Ta kraj je na isti zemljepisni širini kot Solun, torej precej južneje kot Slovenija in je najbrž tam tudi znatno toplejše kot pri nas. Od teh 8 kg sem dal 2 kg čebelarju Kocutarju, doma blizu Ruš, nekaj nad $\frac{1}{4}$ kg pa čebelarju Vadnalu v Dobovi pri Brežicah. Čebelar Rinc in ing. Tesovnik sta poskrbela za šest arov zemlje, kjer sem posejal pet kilogramov in četrť še jaz. 20 dkg sem pa spravil »za vsak slučaj«.

Sejal sem jo točno po navodilih iz Amerike zadnji teden v juniju (29. junija). Cveteti je začela 30. julija. Čebele so jo obiskovale kakšen dan bolj, kakšen dan manj. Občutno dišala ni nikoli. Zrastla je okoli 75 cm visoko in je kazalo, da bo dober pridelek. Vendar se je večina cvetov posušila neoplojena; oplojeni cveti pa so dali plevnato zrnje brez jedra ali pa s čisto majhnimi. Ko sem ajdo požel, so jo zelo jedle grlice in drugi ptiči, ki jih je pri nas mnogo. Ti kaj radi napadajo polja na robu mesta.

Tako na šestih arih zemlje nisem pridelal niti dekagrama zrnja. Enako se je godilo tudi tov. Kocutarju. Tov. Vadnal nam bo mogoče sam poročal, če je bilo pri njem kaj drugače.

Razen tega sem na vrtu posejal po 1 m² ajde 10. maja, 18. junija, 12. julija, ko jo navadno sejejo naši kmetje, in 26. julija, kar naj bi ustrezalo naši pozni ajdi.

Vreme je bilo letos nenavadno hladno. Naši časopisi so pisali, da Evropa že sto let ni imela tako hladnega poletja. Termometer je kazal vsak dan zjutraj ob 6. uri manj kot 14° C. Vroče je bilo samo v drugi polovici junija, ko je bilo podnevi v senci 30° C in še več, ponoči pa preko 20° C.

Ajda, sejana 10. maja, je med cvetenjem kakšen dan zadišala in je dobro obrodila. Zrnje je bilo debelo kot ponavadi. Tista, ki smo jo sejali 18. junija, je malo obrodila, ostali dve pa sta ostali brez ploda, tako kot tista na njivi.

Obrodila je tedaj samo tista ajda, ki jo je med cvetenjem dobila zelo huda vročina preko 30° C podnevi in 20° C in več ponoči. Vsa ostala, ki je cvetela v hladnih dneh, ni ne dišala ne dala pridelka.

Opisana opazovanja in zapisovanja so bila skrbna, tako da so uporabna za sklepanje. Povejo, da nam ajda zadnjih 14 let zato ne daje ne znatnega pridelka ne medu, ker je bilo v vseh teh letih ob cvetenju premrzlo. Ugibanja o tem, da se je izrodila, da so kriva umetna gnojila ter druga kemična sredstva v kmetijstvu, tedaj odpadejo.

Pa še majhna pripomba. V avstrijskem ali pa v švicarskem glasilu, ki jo prejema naše mariborsko društvo, sem nekje zasledil komaj opazno vest, da je bilo pred več desetletji tam prav takšno obdobje, ko ajda ni medila in ni obrodila. Žal mi je, da si nisem zapisal, kje sem to prečital.

Prav bi bilo, da mi v Sloveniji ajde ne bi opustili, saj pomeni našo drugo žetev, njena slama pa je krma za govejo živino. Čeprav je slaba, vendarle koristi. In navsezadnje je ajda za naše čebele zelo važna medovita rastlina.

Kadar bodo tedaj spet prišli takšni časi, da bodo konec julija in v avgustu zopet pravi »pasji dnevi« pa bo vmes vsaj malo dežja, bomo čebelarji spet pridelali dosti ajdovca, kmetje pa obilo zrnja, ki daje tako okusno moko za žgance in kruh, ajdova kaša pa nenadomestljivo polnilo za krvavice.

NAŠE ČEBELE POZIMI

JULIJ MAYER

Ob hladnih jesenskih dnevih se pomaknejo čebele v ulice med sati in se zberejo v nalahno stisnjeno gručo, podobno rojevemu grozdu. Na zunanji strani gruče so starejše čebele, matica pa ždi nekje v sredini gnezda, kjer jo obdajajo najmlajše čebele. Srednje močna družina zaseda normalno pet ulic, to se pravi, da zaseda štiri sate. Šibkejše družine se zberejo le v treh ulicah, družine sede le na dveh satih. Ko pritisnejo hladnejši dnevi, pritisnejo zunanje čebele na notranje, tako da napravijo nekak zunanji oklep tesno se prilagajočih telesc, ki ne puščajo nobene špranje, kjer bi uhajala notranja toplota.

Na ta način je čebela čudovito rešila vprašanje, kako zbrati na najmanjšem prostoru čim večje število posameznih živih bitij za obrambo proti mrazu. Vsak matematik nam z lahkoto s svojimi formulami dokaže, da je krogla res tisto idealno telo, ki ima ob enaki prostornini z drugimi telesji na zunaj najmanjšo površino.

Ob hudem mrazu se ta krogla do neke mere še malenkostno zmanjša, ker se tudi notranje čebele še tesneje priležejo zunanjemu plašču. Vendar porabljajo pri tem več hrane, da lahko vzdržujejo enakomerno toploto. Tako se sedaj čebelna gruča pomika polagoma za hrano vzdolž satja, na katerem sedi. V naših panjih se godi to od spredaj navzad, v panjih s pokončnimi sati (naš sat postavljen na stransko letev) pa se pomikajo od spodaj navzgor. V slabo zazimljenih panjih se včasih čebele ne morejo pomikati za hrano in zato umro tako rekoč ob polnih skledah. Sicer pa lahko zasledujemo ves potek zimskega življenja v panju na podloženih lepenkah, kjer lahko razberemo, v koliko ulicah je začela družina prezimovati, kako se je premikala in kako se je razvijala ter širila.

Toplota v zimski gruči je navadno na isti višini in se drži nekako okoli 25° C. Čim mrzlejšje je ozračje v naravi, tem večja je razlika med zunanjo in notranjo toplino, tem večja je poraba medu za vzdrževanje enakomerne

temperature v panju! Mraz sam še ni ugonobil čebel ne v drevesnem duplu ne v skalni votlini, če so le imele dovolj hrane. Naša velika naloga je torej v tem, da pomagamo prezimujoči družini na ta način, da zmanjšamo kvaren vpliv zunanjega mraza na čebelno gručo ali z drugimi besedami, da panj dobro odenemo, da mraz ne more čebelarom do živega.

Slovenija leži na čudovitem in zelo zanimivem kottičku Evrope. Centralne Alpe se raztezajo proti jugovzhodu v mogočen masiv Julijcev in Karavank, ki se zajedata kot mogočna pregrada med Padsko dolino in Pansko nižino. In okrog tega »ogla« vedno piha. Z juga čutimo vpliv Sredozemskega morja, s severovzhoda sega nad naše kraje celinsko podnebje, ki je popolno nasprotje mediteranskemu. Tam od severa nam pošiljajo Alpe svoje hladne pozdrave zaradi debelo zapadlega snega, ki se stopi šele v poznem poletju, in uničujoče jutranje slane. Zaradi teh različnih vplivov je podnebje pri nas zelo nezanesljivo in nestanovitno. Spominjam se zime, menda leta 1929, ko je visoki zračni pritisk prinesel v kotlino okrog Doba pravcati sibirski mraz okrog 50° C pod ničlo. Ta mraz je ležal nad kotlino in se ni ganil nad tri tedne! Ob kristalno čistih nočeh je zdrknilo živo srebro na 36° C pod ničlo. Leto prej pa je bila zima tako mila, da je brstično zelje prebilo brez škode na odprti njivi in smo že v marcu obirali dozorele brstiče. Nekaj let pozneje nam je depresija nasula sredi aprila nad meter debelo plast suhega snega. Leta 1940 so nam prinesli ledeni možje sneg, ki je pokril sadno drevje v najlepšem cvetju s ped debelo odejo. Imel sem ravno polovičarja pripravljenega, da bi prvo lepo uro rojil. V natrpan panj sem porinil pitalnik s pol litra tople medene raztopine v prepričanju, da bo prav zaradi tega izrožil. Pred uljnakom sem oprezoval s fotoaparatom, ker sem se hotel postaviti z »rojem v snegu«. Ja, figo! Nekatero čebele so res prihitele na žrelo. Ko so pa občutile hladno sprejem, so zopet naglo izginile v brundajoče žrelo.

Kako prezimujejo svoje čebele naši sosedje v bližnji in daljni okolici? V alpskih deželah se je uveljavil čebelnjak, kjer se panji dotikajo in se tako medsebojno ogrevajo. Tudi nakladne panje s toplo stavbo postavljajo v čebelnjake in stoji gornja vrsta toliko od spodnje, da je mogoče normalno opravljanje z dvema nakladama na polovično mero in še za pokrov. Solidno zgrajen čebelnjak z dvojnimi stenami predstavlja kar omembe vredno toplotno izolacijo, saj je normalna temperatura v njem za nekaj stopinj višja od zunanje. V zahodni Evropi imajo spredaj odprte čebelnjake, kjer prezimujejo koši in drugi panji na etažah, ne da bi se dotikali. Čebele prezimujejo izborno, ker jim to dopuščajo tamkajšnje klimatske razmere. Drugod postavljajo nakladne panje kar posamič drugega ob drugega. Tudi v teh panjih čebele prav dobro prezimujejo, posebno v krajih, kjer ni previsokih in nenadnih toplotnih skokov. Dobro prezimujejo tudi tam, kjer zapade dovolj snega, ki je znan kot izborna izolacija pred hudim mrazom. V nekaterih predelih Rusije, kjer divjajo zimski viharji preko snežnih poljan, odnesejo čebelarji pred nastopom mraza svoje panje v »zemljanke«, kjer čebelje družine zelo dobro prezimujejo.

Čebelarski strokovnjaki, teoretiki in praktiki se že dolgo ubadajo z vprašanjem, v kakšnih okoliščinah in pod kakšnimi pogoji čebele najbolje

prezimujejo. Vsi so si v enem pogledu edini: *Panji dobro prezimujejo tam, kjer podnebje ne dela visokih in nenadnih toplotnih skokov. Čim hitreje se menja zunanja temperatura, tem več medu porabijo čebele.* Vsak ropot povzroči takoj višji ton, čebele glasneje zašume — posledica tega pa je povečana poraba medu. Najugodnejše so čebele prezimile v zatemnjeni suhi kleti s stalno toplino med 5 in 7° C. Poraba medu je bila minimalna, mrtvic je bilo izredno malo, zdravstveno stanje izborno. Le žal, da si ne more vsak čebelar zgraditi take kleti!

Pred čebelnjakom je treba sneg skrbno odmetati. Na sliki čebelar Albin Tomšič iz Sp. Kašlja pri Ljubljani

Za dobro prezimovanje čebelje družine so važni tile pogoji:

1. Množica mladih čebel na zadostni in primerni zalogi.
2. Toplota.
3. Mir in zopet mir v čebelnjaku in okrog njega.

Oglejmo si te tri zahteve malo podrobneje.

V predvojnih letih je ajda pognala matice do novega močnega zaleganja in v panjih se je porajal nov rod, panji so se vidno krepili. Poletne stare čebele so se izčrpavale na obilnih izletih in le malo jih je prišlo v zimsko gnezdo. Poleg tega je bil ajdov med najidealnejša zimska hrana. Tako so družine tudi dobro prezimovale. Zdaj je ajda povsem odpovedala in je vprašanje, koliko obnožine še naberejo čebele na njej. In kaj smo čebelarji naredili, da nadomestimo ta izpad? Preudarni čebelar je pravočasno v poznem poletju dražilno krmil, da je prisilil matice k novemu zaleganju.

Za toploto skrbimo tako, da odenemo panje z raznim toplotnim materialom. Na ta način preprečujemo prevelik vpliv mraza naravnost na zimsko

gručo. Čebele in vsa živa bitja dihajo kot človek, se pravi, da na ta ali drugi način vsrkavajo zrak v svoje telo in mu odvzamejo sestavni del kisik. Oddajajo pa istočasno vodne hlape in ogljikov dvokis. Rastline pa potrebujejo za rast ravno ogljikov dvokis in oddajajo iz svojih listov kisik. Zato tudi gradijo zdravstveni zavodi zdravilišča za pljučno bolne v doline s prostranimi gozdovi. V naravi je neverjetno skladno medsebojno sožitje med živimi bitji in rastlinstvom, ki skrbi, da v zraku nikoli ne zmanjka kisika ali ogljikovega dvokisa. Vse to mora poznati tudi čebelar.

Vrnimo se zopet k prezimujoči družini. Mnogi čebelarji prezimujejo svoje čebele v zoženem panju in utemeljujejo ta postopek takole: srednje močna družina zaseda štiri ali pet ulic med sati. Na vsaki strani računajo po en zaščitni sat in zato zožijo družino na 7 satov, slabše družine celo na 6. Čebelna gruča deluje kot mala pečica, ker mora ogrevati tudi zrak okoli sebe. Zmanjšani prostor se da ogrevati z manjšo količino goriva. V takem zmanjšanem panju je zrak do vseh kotičkov enakomerno segret, stene so vedno primerno tople in suhe. Večjega prostora pa družina ne more tako dobro ogrevati, stene ostajajo hladne in vodni hlapi legajo nanje in na bližnje satje v obliki majhnih rosnih kapljic, kar povzroča, da satje in stene plesnijo in je zrak v panju vlažen in zatohel. Teorija o prezimovanju družin na manjšem prostoru ima mnogo zagovornikov pa tudi nasprotnikov. Je že tako pri nas ljudeh: kjerkoli se pojavi nekdo in zapiše po svojem mnenju dobro pretuhtano misel ali novo idejo, se že najde kdo, ki takoj mahne po njem in dokazuje prav nasprotno. Pa kaj hočemo, je pač tako! Prav bi bilo, ko bi čebelarji to preizkusili in potem poročali o svojih ugotovitvah v našem listu. Skrbimo za to, da bomo odstranili sneg pred čebelnjakom, takoj ko bo nehalo snežiti. V bližini imejmo na suhem prostoru pripravljeno večjo posodo s suhim žaganjem, senenim drobirjem, oblanci, pepelom ali podobnim. Posujmo s tem vso bližjo okolico čebelnjaka, da čebele ob trebilnem izletu ne bodo ostajale v mokrem snegu.

Vsako nepotrebno razburjanje prezimujočih čebel gre na račun povečane porabe medu, kar praktično pomeni, da čebele hitreje porabljajo zalogo in z ostanki neprebavljenega medu hitreje polnijo svoje blatnike, kar se v pomladnih mesecih brez trebilnega izleta kruto maščuje. Zato moramo skrbeti, da miši in rovke ter sinice in žolne ne nadlegujejo čebel. V dobro zaprte čebelnjake miši itak ne morejo; kjer pa o tem nismo prepričani, nastavimo mišnice. Rovke pa se kaj rade prikradejo v panj skozi previsoka žrela. Ker morajo biti žrela pozimi na široko odprta, pritrđi previden čebelar pred zazimljenjem nanje pločevinaste zapahe. Ptice pa najlaže potešimo, ako jim v bližini hiše obesimo male cvetlične lončke, ki smo jih sami napolnili s toplo mešanico raztopljenega loja, ki smo mu primešali razno ptičjo pičo.

Tako, dragi čebelarji, menim, da sem v svojem članku natresel kopico drobnih vprašanj v razmišljanje. Zato bodi za danes dovolj!

V kratkem bomo zajádrali v novo leto. Ob tej priložnosti je navada, da si medsebojno voščimo srečno in zdravo novo leto. Poslavljam se za letos od vas z željo, da bi bili naši lonci v novem čebelarskem letu zvrhano polni sladkega medu.

ZDRAVLJENJE NOSEME

V listu Bienevater je objavil lani profesor J. Arth iz Bistrice ob Dravi na Koroškem članek o novem poskusu zdravljenja nose mavih čebel. Ker je članek tudi za nas zanimiv, ga objavljam v prostem izvlečku.

Pisce je imel priložnost, da je mnogo potoval po naši Slavoniji. Občudoval je tamošnje obširne hrastove gozdove, videl je cvetočo podrast z množico nabirajočih čebel in našel je prostrane trate same dišeče vijolice. Videl je tudi večje in manjše mlakuže in čebele, ki so na robu teh mlakuž željno srebale temno in umazano vodo. Vendar temu ni posvečal posebne pozornosti, saj je vsem čebelarjem znano, da čebele zelo radi sedajo na mlakuže stoječe vode, posebno ob zanemarjenih gnojiščih.

Po drugi svetovni vojni mu je potožil znanec čebelar, ki čebelari z velikim številom panjev, da je v domačem čebelnjaku strahovito zagospodarila nosema. Sreča v nesreči zanj je bila, da so čebele, ki jih ima v odročnem čebelnjaku blizu majhnega močvirja, ostale zdrave in brez izgub. To mu je dalo misliti.

Nekako ob istem času je po naključju čital o presenetljivih zdravljenjih z oblogami barjanskega blata in to pri ljudeh kakor tudi pri živalih. Zanimal se je za analizo barjanske zemlje in je bil presenečen nad bogato vsebino raznih zdravilnih sestavin. Po ugotovitvah znanstvenika Benade vsebujejo barja kislinske sestavine, ki uničujejo bolezenske klice.

Nosemo povzročča bacil, bacili pa so občutljivi za kisline. Torej bo barjanska zemlja tudi na nosemo vplivala, če že ne smrtonosno, pa ji vsaj ne bo pustila, da se razvija. To so bile njegove misli.

Kot praktičen čebelar se je odločil za poizkus in naročil je zavoj barjanskega blata iz zdravilišča Neydharting.

Ob čebelnjaku je imel napajalnik, ki je bil vedno pol čebel, posebno ob sušnih dnevih. Poleg njega je postavil nov napajalnik, v posodo pa je obesil vrečico z barjanskim blatom. Že drugi dan se je na tem napajalniku pokazala prva čebela. Vsak dan jih je prišlo več in več in v kratkem času so se vse čebele preselile nanj s starega napajalnika s čisto vodo!

Sedaj se je odločil za tvegan poskus. V čebelnjaku je imel same močne in zdrave plemenjake. Na jesen je z nosemo okužil 4 družine in v začetku marca je mikroskopska preiskava ugotovila, da so vse štiri družine močno nose mave. Tedaj jih je začel zdraviti. Prvi družini je dajal Chinosol, drugo in tretjo družino je zdravil z izcedkom barjanskega blata, četrte družine ni zdravil. Postopek je bil pri vseh štirih panjih enak. Zdravljenje se je začelo 12. marca. Chinosol in izcedek je temeljito premešal z mlačno raztopino medu (en del medu in 10 delov vode). Tako tekočino je zлил potem v razpršilnik in dobro poškopril čebele, da so morale srebati tekočino. V prvih 6 dnevih je tako čebele trikrat poškopril. Nato je pital družine s temi toplimi razredčinami vsak dan z osminko litra. Enako je postopal tudi s četrto družino, seveda brez dodatka zdravila.

Po osmih dneh je napravil mikroskopsko kontrolo. Prva družina zdravljena s Chinosolom je pokazala pojemanje nose mavosti nekako za 20 %, obe družini z izcedkom pa za nekako 17 %. Toda že po 14 dnevih se je slika bistveno spremenila. Z izcedkom zdravljeni družini sta pokazali 82 % upad

nosemavosti, s Chinosolom zdravljena pa le 76%. Čez 5 tedne so bile vse družine brez noseme! V nadaljnjem razvoju sta vidno napredovali tisti družini, ki ju je zdravil z izcedkom barjanskega blata. Četrta družina pa je propadla in jo je uničil.

Odslej je v njegovem napajalniku vedno visela vrečica z barjanskim blatom kot preventivni ukrep proti nosestavosti.

Prevedel Julij Mayer

Op. ur.: Čebelarji z Barja kaj pravite k temu?

ALI NAJ ZOŽUJEMO?

SLAVKO RAIC

Pri nas se je že mnogo pisalo o tem vprašanju. Priznati moram, da se je mnogo čebelarjev odločilo za zoževanje, češ saj se tudi majhna soba laže da ogreti kakor velika in se porabi tudi manj goriva. Nekateri celo trdijo, da je v plodišču manj vlage, če je zoženo. Zato mnogo čebelarjev odstrani iz plodišča vse sate, ki jih čebele ne zasedejo gosto, da čebelam olajšajo ogrevanje prezimovališča. Če odzamejo npr. tri take sate, dodajo k gnezdu slep sat, prazni prostor, ki tako nastane, pa napolnijo z zmečkanim papirjem ali s čim drugim. Sicer pa prazni prostor baje odvaja od zimskega gnezda mnogo toplote; ta potem odhaja ven skozi leseno panjsko steno, ki je pri tem ne ovira močno, posebno še pri ameriških, posamezno stoječih panjih. Svoj čas sem dal narediti votle slepe sate in jih napolnil s papirjem, kmalu pa sem začel dvomiti, če je tako zoževanje smotno, kajti vlaga se mi je v panjih pogosto pojavljala. Zdelo se mi je, da papirnatke kepe delujejo morebiti kot nekaka hladilnica.

Je pa že mnogo čebelarjev, ki prezimujejo svoje čebele brez zoževanja, med njimi tudi jaz. Naše čebele ne pojedjo, zdi se mi, nič več hrane kakor zožene, njihov spomladanski razvoj in donos medu nista nič slabša od zoženih, morda celo večja. Tudi list »Schweizerische Bienenzeitung« je leta 1965 razpravljal o tem vprašanju in je odklonil vsako zoževanje kot nepotrebno. Prepričan je, da mirujoči zrak v celicah in v ulicah med satjem veliko bolj zadržuje toploto kakor lesene panjske stene. Po tem mora nezožena družina proizvesti mnogo manj toplote kakor družina na sedem satov. V tej zvezi naj opozorim na prvotno prezimovanje v votlih drevesih, kjer pač zrak v celicah in med satjem zadržuje toploto. V velikih prostorih prezimujoče čebele morajo biti seveda močne.

Vsem nevšečnostim z vlago in z uhajanjem toplote pa sem se izognil, ko sem začel prezimovati svoje čebele v medišču. To je že precej časa in sedaj ne opažam vlage v plodišču niti v medišču, saj je znano, da je suhi zrak lažji kot vlažni. Iz medišča pada torej vlažni zrak, nasičen z izdihano vlago, in z ogljikovim dvokisom, v plodišče, od tam pa odhaja skozi žrelo, v panj pa prihaja skozi široko odprto žrelo sveži, suhi zrak, nasičen s kisikom ter se dviga v medišče. Toplota nima kam uhajati, drži se na isti višini. Poraba medu je vidno manjša kakor pri prezimovanju v plodišču. Zato je zoževanje v medišču še manj potrebno kakor v plodišču.

S ČEBELAMI IN ČEBELARJI SKOZI STOLETJA

LEOPOLD DEBEVEC

Pradavnina

Po cenitvah naravoslovcev je čebela mnogo starejša kot človeški rod. Številne najdbe v različnih okaminah zalitih čebel (Aix en Provence v Franciji, Öhningen pri Konstanzu na Badenskem, Randeck ob Renu in druge) dokazujejo, da so današnjim malone povsem podobne čebele živele že v terciarni dobi. Dokaj stari so tudi fosilni ostanki pračebel, ki so jih odkrili v jantarju, okamneli smoli nekdanjih baltskih iglavcev; pripisujejo jim starost 10—15 milijonov let.

Pred nekaj desetletji na steni Pajkove jame (Cueva de la Araña) pri Bicornu v vzhodnošpanski pokrajini Valenciji odkrita preprosta risba izpričuje, da je pradavni človek poznal čebele, obenem pa prikazuje ta podoba tudi *najstarejšo obliko čebelarjenja oziroma lov na čebele in med*. Risba kaže dva možaka, ki sta po nekakšni vrvi, najbrž rastlini vzpenjalki, splezala do precejšnje luknje visoko v skalni pečini in odvzemata čebelam med ter si pri tem kot »izkušena čebelarja« pomagata z dimom. Zanimivi prizor je narisal paleolitski človek v magdalenski dobi ali nekako pred 20 do 30 tisoč leti.

Razdobje pred našim štetjem

Leto 3200. — Nekako iz tega časa izvira *najstarejši znani lik čebele*. Odkrili so ga v hieroglifskem napisu na sarkofagu egiptovskega kralja Menesa v Mykirinosu. Hieroglifski znak čebele — upodobitev od strani, z razprostrtimi krili — se odslej redno pojavlja na papirusih, najstarejših ohranjenih spomenikih človeške pisave. Zveza, v katerih se znak uporablja (med, kralj) zgovorno priča, da so stari Egipčani čebele poznali, cenili in se z njimi bržčas tudi že bolj ali manj ukvarjali.

Leto 2600. — Na nekem reliefu templja sončnega boga iz časov faraona Ne-user-reja se je ohranila podoba delaveca, ki pokriva vrč medu. V tako imenovanem medicinskem papirusu (Ebers) iz dobe okoli 1600 se priporoča med kot zdravilo za najrazličnejše bolezni. Oba primera izpričujeta, da so Egipčani že v najstarejši dobi svoje zgodovine poznali čebele ter hranilno in zdravilno vrednost medu. Sledov in dokazov starega egipčanskega čebelarstva iz poznejših dob je vedno več. Značilno je, da prav vsi kažejo, da se način čebelarjenja v Egiptu do danes ni prav v ničemer spremenil.

Leto 2000. — Med (madhu) in čebele (madhva, madhukas) se pogosto omenjajo v *Vedah* in še starejših *Rigvedah*, najstarejših pisanih spomenikih Indov. V njihovem bajeslovju se bogovi obče imenujejo Madhara, kar naj bi pomenilo »rojeni iz nektarja«.

Leto 1300. — Ena izmed najstarejših zbirk pravnih nazorov, tako imenovani Hetitski zakonik, ki ga hranijo v turskem državnem arhivu v Boghazköi,

pozna že pravo čebelarjenje ter predpisuje kazni za krajo čebel in praznih panjev. Člen 66 teh navodil določa tudi najvišjo ceno medu, ki naj bi bila enaka ceni svinjske masti.

Leto 1000. — Čebele večkrat omenja v svojih znamenitih epskih pesnitvah Iliadi in Odiseji grški pevec Homer, ki med drugim pove, da so imele čebele svoja bivališča v skalnih votlinah ali v zemeljskih luknjah. V njegovi domovini (Grčiji in Makedoniji) naletimo na čebele še danes v prav takšnih »stanovanjih«! Prim. tudi »brtvica« na Ovčjem Polju v Katlanovski kotlini (Makedonija). Glej SC 1951, str. 209.

Leto 900. — Špartanskemu postavodajalcu Likurgu je bila čebelja družina vzor modre družbene ureditve, čebela sama pa zgled nesebične požrtvovalnosti za skupnost.

Leto 800. — V zbirki Manu, ki vsebuje pravno modrost, nasvete in reke starih Indov, je mnogo določb o čebelah. Zato sklepajo, da so Indi v tej dobi in najbrž tudi mnogo prej že marsikaj vedeli o čebelah in medu; verjetno so tudi že čebelarili.

Leto 754. — V pesnitvah Theogonia (nastanek bogov) in Erga kai hemerai (dela in dnevi) je *Hesiod* zapisal nekaj podatkov o grškem čebelarstvu. Govori o koših, nekakšnih obokanih panjih, omenja poglavitna dela posameznih članov čebelje družine, pozna delavne čebele, trote pa imenuje odvečne jedee in lenuhe.

Leto 621. — Strogi atenski postavodajalec *Drakon* je v svojo zakonodajo uvrstil nekaj določb o čebelarstvu. Grki so takrat očitno že poznali prevažanje čebel na boljše paše, najbrž so to povzeli po Egipčanih. Grki so vozili čebele iz Ahaje na boljšo pašo v Atiko in na Egejske otoke. *Solonove* postave (leta 594) namreč določajo, naj se prepeljane čebele postavijo vsaj 500 korakov od najbližjega domačega čebelnjaka.

Leto 546. — Iz nekega računa templja sončnega boga v mestu Sippari je razvidno, da je bil v starem *Babilonu* med zelo cenjen in temu primerno tudi — drag.

Leto 445. — Ksenofon, grški general, Sokratov učenec in učitelj Aleksandra Velikega, v svojih znamenitih delih *Anabasis* in *Oikonomia* večkrat omenja med in čebele. Zanimivo je zlasti njegovo poročilo o vojakih, ki so se na pohodu v Indijo nekje pri Trapezuntu ob Črnem morju zaradi uživanja slabega medu, ki so ga čebele nabrale na strupenem cvetju, zastrupili in hudo oboleli. Domneva se, da so čebele nabirale medicino na cvetju neke vrste sleča, najbrž *Rhododendron flavum* Don in *Azalca pontica* L.

Leto 344. — Grški naravoslovec in modrec Aristotel (384—322) v 5. knjigi svoje *Razprave o živalih* prvi obširno obravnava čebele in čebelarjenje. V tisku je to znamenito delo starega veka izšlo v Benetkah šele leta 1551, torej prav takrat, ko je bila dotiskana tudi prva slovenska knjiga.

Leto 56. — Obširnejše poročilo o rimskem čebelarstvu je v obravnavi *De re rustica* podal M. Terentius Varro (116—27). Njegov sodobnik P. Vergilius Maro (70—19) pa je v zadnji knjigi svoje slovite pesnitve *Georgica* zapel visoko pesem sončnim stranem čebelarstva.

Doba našega štetja let

Leto 50. — V razpravi *De re rustica*, najobširnejšem delu starega veka o kmetijstvu in namenjenem praktičnemu poljedelcu, opisuje rimski pisec L(ucius) Junius Columella (1—68) izčrpno tudi tedanje čebelarske razmere. Zdi se, da nam ni sporočil le znanje svojih sodobnikov, ampak kaže, da je tudi sam čebelaril.

Leto 77. — V enajsti knjigi razprave *Naturalis historia*, ki so jo že zgodaj natisnili v Benetkah (Inkunabula iz 1469), se je rimski naravoslovec C(aius) Plinius Secundus (23—79) razpisal o čebelah in čebelarjenju, podaja pa večinoma znanje svojih predhodnikov, predvsem *Aristotela*. Vendar preseneča, da so poznali stari Rimljani pri čebelah že stvari, o katerih sodimo, da so jih odkrili šele nedavno. Zanimivo pa je, da niso poznali drugih, ki so nam danes same po sebi umevne. Tako je Plinij že vedel, da čebele ne načenujajo zrelega sadja, medtem ko se mnogi zaradi tega dandanes prepirajo ali celo tožarijo. Opazil je nadalje, da čebele rajši podro zrele matičnike, kot da bi pozneje morale mlade matice; prav tako tudi, da čebela ne umre takoj, ko je pičila, čeprav je zgubila pri tem del drobovja. Pri njem izvemo tudi, da so njegovi rojaki na Siciliji ter ob reki Padu čebele tudi že prevažali s splavi na različne paše. Seveda tudi pri Pliniju ne manjka čudovitih pravljič: posebno bajka o nastanku čebel iz mrhovine poginulega goveda (*bugonija*) se vztrajno ponavlja še skozi ves srednji vek.

(Se nadaljuje)

ČEBELARJEVA VOŠČILNICA

LEOPOLD STANEK

Spé sanje

o lepoti cveta
v novem letu
globoko v korenini
pod zemljó.

Vé zanje

čebelica, odeta
v zimsko spanje
v temini, kjer panji
sen o prvem zletu tkó.

In človek, se kdaj spomniš nanje?

NOVOLETNI POGOVOR S SODELAVCI IN BRALCI

UREDNIK

Lepa stara navada je, da se ob novem letu urednik pogovori s svojimi sodelavci in bralci ter jim zaželi naprej srečno in *medeno* novo leto. Iz vsega srca želim, da bi bilo novo leto nam vsem bolj naklonjeno kot lansko: da bi medila vsaka veja, vsak cvet in — kot pravijo stari čebelarji — vsak kol. Naj že pride tisto medeno leto, ki ga nekateri čebelarji tako dolgo napovedujejo!

Zahvaliti se moram vsem svojim sodelavcem, ki so mi stali zvesto ob strani in s svojimi prispevki pripomogli k pestrosti našega lista. Hvala tudi tistim, ki so s svojimi pripombami skušali izboljšati vsebino našega lista ali pa so nam hoteli s svojo dobronamerno kritiko pomagati. Hvala tudi vsem članom uredniškega odbora, ki so tako vztrajno hodili na sestanke in mi pomagali pri odgovornem delu.

V preteklem letu je objavljaj naš list vsakovrstne članke, ki so pestrili njegovo vsebino. Mesečna navodila so dobivali čebelarji ob pravem času, tako da so jim prišla prav. Naše ljudi smo seznanjali z novostmi v čebelar-skem svetu in pridno brskali po tujih čebelarskih listih, da nam ja ne bi kaj ušlo — in da ne bi zaradi tega zaostajali. Predvsem si želimo, da bi bili naši čebelarji o vseh dogajanjih v čebelarskem svetu dobro informirani. Tudi člankov o naši organizaciji, zlasti pa o delu društev in družin, je bilo dovolj. Da bi bile vse stvari še bolj nazorne in prikupne, smo objavljali tudi slike, čeprav so zaradi njih tiskarski stroški močno narasli. Objavili smo tudi več teoretičnih člankov, ki jih naši čebelarji v splošnem ne berejo radi, če so preveč učeno pisani. Poskušali smo jih podati v razumljivi domači besedi in se izogibali tudi vsem tujkam, če smo jih le mogli nadomestiti z lepo domačo besedo. Brez teorije ni uspešne prakse in tudi v prihodnje bomo objavili kake zanimive stvari, o katerih sodimo, da jih morajo naši čebelarji poznati.

Vse kaže, da bo naš list prihodnje leto še pestrejši, saj smo pritegnili k sodelovanju nekaj znanih čebelarjev in strokovnjakov. Tovariš Leopold Debevec je že začel objavljati zgodovino našega čebelarstva. Objavljaj jo bo skozi vse leto in na koncu bomo ponatisnili vse članke v posebni knjižici. Tovariš Julij Majer bo skrbel za mesečna navodila, jaz pa se bom posvetil drugim stvarim, za katere sodim, da jih morajo naši čebelarji poznati. Še bolj bom moral listati po tujih čebelarskih revijah in seznanjati z najpomembnejšimi članki naše čebelarje. Tako bo treba napisati več zanimivih stvari o kongresu v Bukarešti, zlasti pa o tem, kaj so povedali znanstveniki. Dr. Jurij Senegačnik je prav tako objubil svoje sodelovanje. Razpravljaj bo o medu, matičnem mlečku, vosku, o zastrupitvah čebel in o škodljivosti tovarniških plinov za našo vegetacijo in v zvezi s tem za čebelarstvo. Bonifacij Sršen namerava napisati nekaj spominov iz svoje popotne torbe. Zlasti zanimivo bo njegovo pripovedovanje, kako se je kot čebelar šolal in kako so ga likali starejši čebelarji. Stari in novi sodelavci bodo prav gotovo tudi

kaj poslali, da za gradivo res ne bo zadrege. Pa naj se na tem mestu še malo pobaham, da imam še zajetno mapo vseh mogočih člankov, ki jih doslej zaradi pomanjkanja prostora nisem mogel objaviti. Vsi pridejo na vrsto, ko pride čas za to. Sodelavce prosim za potrpljenje. Prosim, da bi v bodoče pisali svoje prispevke bolj razločno in pustili med črtami več razmaka, da jih laže popravimo. Uredniški odbor razpravlja o vseh prispelih člankih in jih potem tudi določi za posamezno številko. V tiskarno moramo oddati gradivo vsak mesec najpozneje do 11. Že cel teden prej pa posamezne članke prepisujemo in popravljamo. Zato sotrudniki ne morejo računati na to, da bi bili njihovi prispevki objavljeni že v naslednji številki, če jih niso poslali vsaj tri tedne prej. Precejšnje težave nam povzročajo osmrtnice, ki so vselej predolge. Prosim, da so kratke in jedrnate. Potem jih bomo lahko več hkrati objavili in tudi takoj, da ne bo nobenega zastanka. Nekatere osmrtnice so tako dolge, da jih sploh ne moremo objaviti, če nimamo poleg njih tudi krajših. Zgodi se, da imamo npr. dve dolgi osmrtnici, ki jih kljub najboljši volji ne moremo spraviti na eno stran. Kaj naj storimo? Če bi jih rezali in izpustili del besedila, bi se zamerili avtorju, ki bi nam gotovo očital, da smo jih prikrojili po svoje in izpustili to, kar je najvažnejše. V takem primeru ne moremo objaviti nobene osmrtnice, če nimamo na voljo tudi krajše. Potem gre vse na eno stran. Ko bi bile osmrtnice krajše, bi jih lahko takoj razporedili in objavili. Namesto uvodnih vinjet smo od leta 1953 uporabljali slike panjskih končnic. Večino najlepših in najvrednejših smo že objavili, zdaj gredo h kraju. Če ne bomo dobili kakih kvalitetnih, se bomo spet zatekli k nekdanjim vinjetam ali pa bomo uporabljali sodobne fotografije, kakor jih imajo drugi čebelarški listi.

Letos se bomo morali temeljito posvetiti vzreji matic. To važno vejo našega čebelarstva smo zadnja leta kar preveč zanemarili. Zdaj, ko je začela s svojim delom plemenilna postaja pod Zelenico, so se začeli navduševati tudi drugod. Morda nam bo le uspelo obnoviti nekaj nekdanjih plemenilnih postaj, ki so svoje dni tako marljivo delovale. V ta namen bomo objavili v listu več člankov, za čebelarje pa priredili tudi tečaj. Menim, da ne bi bilo prav, ko bi ne razpravljali več o različnih vrstah panjev. Čebelarji naj le poročajo o svojih izkušnjah. Mnenja naj se krešejo in potem se bo že pokazalo, kaj je prav. Pri vsem tem pa ne bomo prav nič polemizirali, se kregali in napadali. Čebelarji smo vendar znani kot pridni, mirni in delovni ljudje, ki se zglčujejo po svojih čebelah. Vsaj tako govore o nas drugi ljudje.

Ob koncu bi rad še nekaj povedal vsem, zlasti pa tistim, ki tega ne vedo, pa bi morali že vedeti. Urednikovo delo ni lahko. Prav nobenega božjega miru nima. Vsak dan je kaj novega. Nепrestano prihaja pošta. Ta čebelar želi nasvet, oni spet pojasnilo. Na moji mizi je cela kopica vseh mogočih čebelarskih listov iz zamejstva. Prav zares bi moral pustiti svoj poklic (in na uho povedano še čebele), če bi hotel vse to prebrati in ustreči željam prav vseh čebelarjev. Morda bo kdo odslej bolj cenil delo urednika, ki ima veliko odgovornost in dolžnost, da skrbi za izobrazbo, znanje in napredek slovenskih čebelarjev. V tem ne smemo zaostajati za drugimi narodi, kajti le tako bomo lahko postali še bolj razgledani in ohranili svoj sloves v svetu. To pa so tudi moje najbolj goreče želje za novo leto.

SOVRAŽNIKI ČEBEL

FRANCE KASTELIC

O tem je bilo v Slovenskem čebelarju že precej napisanega, vendar pa se mi zdi, da je prav, če to še enkrat ponovimo. Imamo precej mladih čebelarjev, ki nimajo starih letnikov Slovenskega čebelarja. Čebelji škodljivci so: ose, sršeni, smrtoglavci, vrabec, sinica, lastovka, čebelji volk, žolna, srakoper, miš, želva, krastača, pajk, medved in včasih celo ovca.

Ose posebno po ajdovi paši zelo nadlegujejo čebele in jim kradejo med. Čebele se sicer branijo, toda ose so močnejše in največkrat podležejo čebele. Kjer je v panjih bolezen, jo seveda prenašajo prav tako kakor čebele.

Leta 1954 sem postavil čebele na žajbelj v vas Vrdesne pri Metkoviću. (Dalmacija). Tam je bilo čuda sršenov, zato sem obljubil domačemu fantu po en dinar za vsakega ubitega škodljivca. Naslednji dan, ko sem se vrnil k čebelam, mi da fante 100 pobitih sršenov, jaz pa njemu 100 dinarjev. Tako se je ponavljalo naslednje dni, seveda v manjšem obsegu. Sršena je najlaže ubiti v zraku s primerno dolgo letvico, široko 3–4 cm.

Vrabec je tudi zelo škodljiv čebelam. Pred kakimi 25 leti je bila dobra paša na ajdi. Ko pogledam, v katero smer čebele najbolj lete, vidim polno vrabcev na strehi. Dvigali so se in se zopet vračali na streho. Radoveden sem bil, kaj to pomeni, zato sem prinesel lestvo. Ko pridem do žleba, najdem v njem za kaka 2 cm na debelo mrtvih čebel. Polno jih je bilo tudi po opeki. Vrabec čebele ne poje, ampak jo s kljunom predere in ji izsrka sladki nektar. Smrtoglavci, to je neke vrste nočni metulj, je dolg 5–6 cm, peruti pa ima široke do 10 cm, ako so razpete. Krade čebelam med, drugače pa jim ni nevaren, le razburja jih. Sinica je pozimi čebelam v toliko škodljiva, ker prihaja v mrazu na brade in tam pobira mrtve čebele. S tem pa vznemirja čebele v panju, da zapuste gnezda in potem otrpnejo. Lastovka samim čebelam ni nevarna, pač pa trotom, posebno pa matici, če jo najde na prahi ali v roju. Takoj je po njej. Pripetilo se mi je, da mi je matica odletela iz roke. Lovil sem jo po zraku, a lastovka me je prehitela in mi izpred nosa odnesla matico.

Čebelar, ki ga najdemo samo v Dalmaciji in Hercegovini, živi v jatah do 100 ali več, je hitrejši od lastovke, krasne barve vseh vrst in velik kakor naš kos. Pojavi se v bližini čebel, najraje po kakem dežju. Ker jih je cele jate, boste razumeli, kaj napravi 80–100 kljunov. Srakoperja tudi prištevamo k čebeljim škodljivcem. Nekateri kmečki čebelarji trdijo, da natika čebele na glogov trn in si tako ustvari rezervo za slabše dni. Žolna tudi povzroča veliko škodo pri čebelah v zimskih mesecih. Prileti na panjske končnice ter s svojim ostrim kljunom dolbe končnice panjev. S tem pa razburja čebele, da se razležejo in otrpnejo. Krastača ali krota se tudi rada zadržuje okrog čebel, pobira mrtve čebele in seveda tudi žive. Kar za celo pest jih požre v eni noči. Želva živi v Dalmaciji in Hercegovini. Nekega leta po vojni sem imel čebele na žajbljevi paši v Malem Prologu pri Metkoviću. Vsako jutro je bila moja prva pot k čebelam. Prvo jutro sem našel na deski dve želvi in postal sem pozoren. Še isti večer sem šel z žepno svetilko in našel na deski kar štiri

želve, naslednji večer pa kar devet. Ostankev čebel nisem našel, verjetno pa tudi želve jedo čebele.

Rovke in miši pridejo zelo rade pozimi v panj, saj imajo tam hrano in toploto. Hranijo se z medom, satjem in z mrtvimi čebelami. Čebele se pri tem razburjajo, se razlezejo iz zimske gručice in tam otrpnejo. Marsikatero čebeljo družino so uničile miši. Tudi ovce utegnejo biti čebelam škodljive. Seveda ne v Sloveniji, pač pa v Dalmaciji, Hercegovini in Bosni. Tam imajo kmetje tudi po sto glav ovac. Če pride taka čreda pred čebelnjak, se čebele spravijo nad ubogo žival. Zarijejo se v volno, od koder se jih le malo reši.

Stari kmečki čebelarji trdijo, da pride medved k čebelnjaku, odnese panj v gozd, ga tam odpre in poje med, zlasti pa zalego.

Čebelarji, uničujemo čebelje sovražnike! Seveda ne bomo uničevali sinic in lastovk, ker so to po drugi strani koristne ptice. Vsem drugim pa napovemo odločen boj! Ose lahko uspešno uničujemo, saj imajo svoja gnezda pod strešjih in celo v samem čebelnjaku. Lahko jih uspešno uničimo na ta način, da vzamemo o mraku kako krpo ali primerno vrečo, jo porinemo od spodaj navzgor, pritisnemo jo dobro na strop in že imamo celo gnezdo v vreči ali v krpi. To sedaj potopimo v vodi ali v kakem potoku in jo obtežimo, da se škodljivci utope. Prav tako ravnamo s sršeni. Večkrat se zgodi, da imajo ose v kaki živi meji ali v grmovju svoja gnezda. Te najlaže uničimo tako, da naložimo podnevi slamo pod gnezdo, zvečer pa, ko so vse v gnezdu, jo zažgemo. Če pa so gnezda v zemlji, jim pridemo težko do živega. Nekaj se pa le da storiti. Votlino zalijemo z vodo, zraven pa imejmo pripravljeno slamo. Ko splavajo ose na površino, hitro vržemo slamo nanje in jo zažgemo. Tako so vse ose na površini uničene.

Pred rovkami in mišmi se najbolj zavarujemo s pastmi, ki jih nastavimo v čebelnjaku ali izven njega, ali pa z zastrupljenim žitom. Do tega seveda ne smejo priti kokoši. Srakoperju je težko priti do živega. Najboljše je iskati njihova gnezda in uničevati njih zarod. Vrabca najuspešnejše uničujemo na podeželju. Pozimi se najraje zadržujejo okrog gospodarskih poslopij. Kmečki skednji so zelo pripravni za uničevanje. Pod v njem se pomete, nato pa natrese žita, ki ga pokrijemo s kmečko reto. Ena stran mora biti dvignjena in podprta s kakim količem. Ta ima navezano žico ali vrvico, ki vodi do vrat, za katerimi se skriva lovec, ki drži žico. Kmalu se bo pod reto nabralo veliko vrabcev, nakar lovec samo potegne za žico. Količ se izpodmakne in vrabci so pod reto. Težko pa je potem dobiti vrabce izpod nje.

Nekoč v mladih letih sem dobil kar 22 vrabcev z enkratno nastavo.

Krastače je lahko loviti in uničevati. Želvo je težko ubiti, ker ima trdo koščeno oblogo, da je tudi kolo kmečkega voza ne stare. Glavo in noge si potegne pod okostje in do živega ji prideš le takrat, če jo vržeš v krop.

Ovce so koristne živali, zato jih ne vodimo v bližino čebelnjaka. Sicer pa pazimo, da domače živali zlasti pa konji, ne pridejo nikdar v bližino čebel. Medvedu pa itak ne moremo do živega, saj je zaščiten.

Pajek je velik sovražnik čebel. Zelo rad si razprede svoje mreže okrog čebelnjaka in tudi v njem. Tu lovi v svoje mreže čebele. Uničujemo jih, pajčevino pa skrbno ometajmo.

ZANIMIVO PISMO SLOVENSKEGA ČEBELARJA IZ AVSTRIJSKE KOROŠKE

Rad zasledujem v Slovenskem čebelarju poročila, kritike, nasvete in drugo, posebno pa še razpravljanje o vrsti panjev, da bi dosegli z njimi največji donos. Tudi pri nas v Avstriji priporočajo zadnje čase tako imenovani »Magazinbeute«, torej nakladni ameriški panj. V novejšem času so začeli izdelovati tak panj iz umetnega lesa (Kunststoffmagazin). Več čebelarjev že čebelari s takimi panji, toda še iz navadnega lesa. Upajo, da bodo napolnili vse svoje prazne posode z medom. Na žalost pa doslej še nismo slišali kake pohvale. Slovenski čebelarji pa čebelarimo največ v AŽ-panjih in smo z njimi tudi zadovoljni, kajti pri nas prihaja kot izdatna paša samo gozd v poštev. Stari travniki so izginili, ajde pa sejejo zelo malo, v nekaterih krajih pa sploh nič, druge bolj izdatne bere pa pri nas na Koroškem ni. Pred več desetletji so sejali tudi pri nas mnogo ajde in smo večkrat točili in tudi čebelice so imele dosti hrane za zimo.

Koliko mraza prenesejo čebele, kaže tale primer: Neki stari čebelar v Svetni vasi, kjer je pomladna bera zelo slaba, je vsako jesen nakrmil svoje muhe doma in jih nato prepeljal čez Dravo na sončni breg, kjer je imel svoj zimski čebelnjak in je tam okrog dobra bera. Skrbno jih je odel in jih prišel šele na svečnico prvokrat pogledat. Ko je prišel k čebelnjaku, je bil nemalo presenečen, ker neki kranjič v sredini ni imel končnice. Najprej je pilnil v panj. Zašumelo je, čebele so bile torej žive. Nato je razbrskal sneg in našel končnico na zemlji. Panj je bil torej celo zimo brez končnice in je dobro prezimil. Seveda mu je moral takoj prinesiti hrane. Glede noseme bi omenil samo to, da sem v svojem 54-letnem čebelarjenju samo enkrat izgubil zaradi te bolezni polovico panjev, to pa proti koncu prve svetovne vojne, ker ni bilo na razpolago sladkorja in so čebele morale prezimiti na gozdnem medu. Od takrat pa nakrmim čebele s sladkorno raztopino. Dam 1½ kg sladkorja na 1 liter vode in muhe dobro prezimijo. Zelo redko se pripeti, da zgubim kako družino. Seveda je važno tudi to, da se staro satovje v plodišču zamenja z novim. Kar čebelarim, še nisem uporabil kakega zdravila in tudi nadomestkov za obnožino ne. Prosim vas, da moj članek malo popolite, kajti samouku ne gre dobro, poleg tega sem že v 89. letu, toda še vedno čebelarim z 20 AŽ-panji. To je čebelarska bolezen, da se ne more človek ločiti od svojih muh. Upam, da je moja članarina za leto 1965 plačana in prosim, da priložite kaki številki Slovenskega čebelarja položnico, da bom, ako še prezimim, preje plačal članarino. Pred dvema letoma sem s sinom obiskal tudi čebelarski muzej v Radovljici. Bilo je zelo zanimivo. Vse slovenske čebelarje iskreno pozdravljam, zlasti pa veterana Bukovca.

Janko Oitzl
Polana na Koroškem, Avstrija

Op. ur.: 89-letnemu čebelarju Oitzlu, ki je tako lepo napisal zgornje vrstice, najlepša hvala zanje. Želimo mu, da bi še dolga leta uspešno »prezimoval« in nas razveselil še s kakšnim pismom. Prepričani smo, da bi nam lahko še marsikaj napisal iz svoje dolgoletne prakse.

Stoletnica točila. Pred sto leti je izumil točilo Ceh Franc Hruška, major v avstrijski vojski. Hruško opisujejo že vojaški spisi kot izrazito nadarjenega, mislečega moža, ki ima glavo na pravem mestu. Izumil je med drugim posebno risalno pripravo in specialni čoln za vojno mornarico. Kdaj je začel čebelariti in kje, se danes ne da več dognati, gotovo pa je, da je bil čebelar že kot aktivni častnik, ker je izumil točilo že pred upokojitvijo. Imel je kakih 500 družin in se je bavil tudi z vzrejo matic na veliko. Skrbno je vodil seznam o njihovem pokolenju, opravitvi in svojstvih. Razen tega je imel tehnično zelo dobro opremljeno delavnico, kjer je izdeloval panje in vse potrebno orodje.

Kako je Hruška prišel na misel, da je izkoristil sredobežno silo za svoje točilo, je zavito v temo. O tem piše naše »Sodobno čebelarstvo«. Na čebelarškem zborovanju v Brnu leta 1865 je padel Hruškov eksperiment kot bomba, saj sedaj za pridobivanje čistega medu ni bilo več treba satovje podirati in ga stiskati. Na sledečih zborovanjih je dobil mnogo priznanj. Zanimivo je, da je poskušal v Italiji, kamor se je preselil, uvesti črno nemško čebelo, kar mu pa seveda ni uspelo. Imel je obsežno strokovno literaturo in je marljivo poročal v »Nördlicher Bienenzeitung« o najrazličnejših temah, tako npr. leta 1848 o »Poskusih umetnega osemenjevanja matice«.

Umrli pa je kleni teoretik in odlični praktik v Benetkah v najrevnejših razmerah. Nesebičen in skromen, kakor je bil, ni poskusil, da bi na veliko izkoristil svojo tako važno in genialno iznajdbo. Dolga leta ni bilo zanj niti spomenika niti skromne spominske plošče. V srcih čebelarjev pa si je sam zagotovil neminljiv spomin. Končno je grof dr. Zappi Recordati na pobudo Armbrusterja in Gühlera dal vzdati na Hruškovi stanovanjski hiši v Dolu v Italiji spominsko ploščo, ki so jo leta 1957 slovesno odkrili. To je bila sicer pozna, vendar tem pristranejša počastitev.

Po »Imkerfreundu« 1965 S. R.

Ali potuje matica za soncem? V aprilski številki nemške čebelarške revije Bienenwelt 1965 je poročal čebelar Resmann iz Nemčije, da najde matice v panjih z mrzlo stavbo v zgodnjih dopoldanskih urah vedno na levem delu panja, torej na satih ležečih proti vzhodu, opoldne v sredini gnezda in popoldne vedno na desni strani, ležeči proti zahodu. Potemtakem naj bi matica v listovnih panjih (naš AZ-panj) zalegala in se premikala v smislu dnevnega gibanja sonca. V panjih s toplo stavbo pa naj bi se pomikala od spredaj navzdol. Zato je urednik pozval čebelarje na tozadevna opazovanja.

V januarški številki Imkerfreunda 1964 potrjuje čebelar Schneider to izjavo, ker je kontroliral svoje panje 14. julija zjutraj, 21. julija opoldne in 28. julija proti večeru. Presenečen je bil, ko je našel matice res na odgovarjajočih satih, in ugotavlja: čebelar Resmann ima prav, matica se premika v smislu sončnega gibanja, pri topli stavbi od spredaj navzdol. Poleg tega omenja še ugotovitev, da se mlajše matice premikajo hitreje.

Vsekakor zanimiva ugotovitev, ki nam bo zelo pomagala, da bomo laže našli matice pri pregledih, in sicer na satih, odgovarjajočih dnevnemu času. Kdo bo preizkušal in poročal?

J. M.

Tri vrste matičnikov. 1. **Rojivi matičniki.** Pojavijo se navadno v zgodnji pomladi na spodnjih in stranskih robovih satja, najdemo jih pa lahko tudi povsod drugod do 50 ali celo do 40. Lahko sedaj podremo vse matičnike in dodamo mlado sprašeno matico, ko smo staro stisnili. Lahko pa tudi uničimo staro matico in podremo matičnike vse do enega. V tem primeru moramo po 6 dneh ugotoviti, ali čebele niso morda zgradile novih matičnikov, ki bi jih tudi morali podreti, potem pa se smemo šele po 14 dnevih prepričati, ali mlada matica že zalega. Če najdemo zalego, nas za to družino ni treba dalje skrbeti. Če pa zalege ni, se matica ni vrnila s prašilnega poleta in družina je izgubljena, če ji ne moremo dodati mlade matice.

2. **Matičniki ob preleganju;** take lahko najdemo v vsakem letnem času, posebno po glavni paši; so podobni rojevim matičnikom, so pa nekaj večji in jih ni toliko kakor pri rojevih matičnikih, pogosto le eden ali dva. Nobenega ne moremo podreti, čebele že same vedo, kateri bo dal najboljšo matico; ona bo, ko se bo sprašila, morda še nekaj časa skupno s staro matico zalegala.

3. **Zasili matičniki.** Medtem ko čebele gradijo matičnike ob preleganju, dokler matica, četudi stara ali poškodovana, še živi in zalega, je zasilni matičnik zanesljivo znamenje, da se je matici pripetila kaka nesreča in da družina uporabljaja zadnjo priložnost, preden postane brezupno brezmatična. Ti matičniki se razlikujejo od drugih. Čebele jih gradijo spredaj na satu in so deloma zelo majhni, ne mnogo večji kot trotovske celice. Možno je, da je matica, četudi pohabljen, še v družini in da najdemo v celicah nekaj raztresenih jajčec; je pa tudi mogoče, da so čebele imele mlado matico, ki se pa s svatovskega poleta ni več vrnila. To je najslabši primer, kajti sedaj pitajo čebele z matičjim mlečkom eno izmed najmlajših čebel delavk, ki pa bo zalegala trotovska jajčeca. V tem primeru najdemo več jajčec, do ducata, v eni celici. Če bi družini v takem stanju dodali matico v matičnici, bi jo čebele brezpogojno umorile. Dosegli pa so že uspeh, ko so panj za 24 ur zaprli in nato matico iz druge družine prijeli za krila in jo skozi žrelo brez dima in brez vsake motnje spustili v trotovca. Potem je seveda zopet treba dodati matico družini, ki ji je bila odvzeta. Zato je v večini primerov najboljšo, da trotovca pred čebelnjakom ometemo na tla, da se čebele izprosijo.

Po American Bee Journal 1964

S. R.

Kako lahko dodamo matico brez matičnice. V Revue Française d'Apiculture 1960 opisuje neki čebelar metodo, kako že 50 let dodaja matice brez matičnice. Če najdemo v čebelnjaku družino, ki ima pokrite matičnike, ali če kaki družini odvezemo matico in potem čakamo 8—9 dni, da ima pokrite matičnike, lahko brez vsega spustimo v panj mlado spraseno matico. Ta podre potem najprej pokrite matičnike in nato še druge, brž ko so pokriti.

Uspeh tega postopka si lahko razlagamo takole: Ko družini odvezemo matico, se razburi in ta razburjenost traja kaka dva dni, dokler čebele ne napilnejo novih matičnikov. Sedaj se družina vedno bolj pomirja, ker ima občutek, da je rešena. Če sedaj spustimo v panj spraseno matico, najbolje zvečer, in prav malo pokadimo, jo čebele sprejmejo ter ji strežejo. Če bi pa matičnike sami podrl in šele nato spustili matico v panj, bi jo čebele brezpogojno umorile.

Redakcija navedenega lista dodaja k temu: Mi smo do sedaj 32 označenih in 7 neoznačenih matičnic dodali po tej metodi brezmatičnim družinam s pokritimi matičniki. Čebele prav nobene niso umorile. Njihove spremljevalke so deloma sprejele, deloma pa so jih pomorile. Torej je bolje, da matic ne spuščamo v panje s spremstvom čebel. Paziti pa moramo, da matičniki niso prezreli.

Po Südwestdeutscher Imker 1965

S. R.

Junjski roj. Dolge skladovnice AZ-panjev so bile razvrščene po pasišču. Roji so se usedali po okolici in eden je obvisel blizu hiše. Domačin ga je stresel v zaboj in porinil vanj 10 AZ-satov. Po paši so odpeljali čebele na druga pasišča, nekateri pa so jih morali pitati, ker so bile družine lačne in suhe. Tudi roj je dobil toliko, da se je preživel. Niso ga mogli popeljati na prostrana pasišča. Zato je moral ostati doma.

Zenska, ki je bila lastnica tega roja, mi je pisala, da čebele padajo pred panj in da so bile napete, več pa o čebelah sploh ni vedela.

V začetku oktobra le grem tja, da bi ugotovil, koliko bo treba za zimo sladkorja. Ko sem pregledal vseh 10 satov, sem ugotovil, da so bili vsi polni medu in pokriti. Natočili smo ga 16 kg. Novinec iz bližnje vasi pa je povedal, da je iz dveh panjev natočil 21 kg. Med sem nesel v Ljubljano. Tu so mi povedali, da je morala biti pri nas posebna travniška paša. Tokrat se je narava malo poigrala z največjimi čebelarškimi asi v Liki in na drugih pasiščih, ki so pripeljali domov prazne panje.

Ivan Tome

Op. ur.: Seveda se je in se še bo!

O staranju matic. Pojemajoče zaleganje matice pripisujejo splošno napredujočemu regresivnemu razvoju jajčnikov in če je izčrpana zaloga semena v semenski mošnjici. W. Fyg, znan kot matični specialist, je imel priložnost, da je v svojem dolgoletnem raziskovalnem delovanju preiskal mnogo štiriletnih in petletnih matic, ki niso kazale niti regresivnega razvoja jajčnikov niti izčrpanosti semenske zaloge. Nasprotno je mogel dokazati, da se z napredujočo starostjo na steni semenske mošnjice in v miškulaturi semenske črpalke naberejo majhna barvna telesa iz substance, podobne škrobu, amiloid, ki povzročajo degeneracijo semenčic in omejujejo delovanje semenske črpalke. Ta amiloid najdemo tudi v drugih organih starajočih se matic, posebno še v osrednjem živčevju in črevesju, a čudno, nikoli v jajčnikih. Verjetno je, da splošna degeneracija tkiv kot posledica nabiranja amiloida moti urejeno sodelovanje raznih organov. S tem je seveda oškodovano tudi delovanje razmnoževalnega aparata. Zakaj se nekatere matice starajo hitreje druge počasneje, še ni jasno. Amiloid so ugotovili tudi v tkivu starajočega se človeka.

Bienevater 1965, S. R.

Umetni matični mleček. Odkar so zopet odkrili vrednost matičnega mlečka, se analitiki trudijo, da bi ugotovili njegove sestavine. V njem so našli poleg mnogih vitaminov in raznih aaminskih kislin še celo vrsto drugih sestavin in tako so skušali izdelati umetni matični mleček. Z njim se sicer še ni posrečilo sporediti matičnih žrk, pač pa navadne čebele! Torej vsebuje naravni matični mleček še sestavine, ki so neznane.

Po Schweizerische Bienenzzeitung
J. M.

O čebelarstvu v Sovjetski zvezi. Sovjetska zveza ima okoli deset milijonov čebeljih družin. Povprečni donos je 40 do 12 kilogramov na panj. Tam se zelo ceni znanstveno raziskovanje; imajo 56 čebelarskih laboratorijev. Največja raziskovalna postaja zaposluje 126 oseb. Čebelarijo zlasti s križankami domače pasme s kavkaško čebelo. Tako so ustvarili, kakor trdijo, novo raso, ki zmore 30 do 40 odstotkov več kakor domače rase. V kolhozih se zelo upošteva pride-

lovanje takih rastlin, ki so važne za čebelarstvo. V načrtu imajo tudi velikopotezno prevažanje. Začasno oskrbuje posamezen čebelar 80 do 100 družin, hočejo pa to število zvišati na 200 do 500.

Die Bienenzucht 1964, S. R.

Razveseljiva novica. Slovensko sadjarstvo in vrtnarstvo bo dobilo novo glasilo »Naš vrt«. Polstoletna tradicija »Sadjarja in vrtnarja«, ki se je začela leta 1915 s »Slovenskim sadjarjem« in končala pred leti s »Sadjarstvom, vinogradništvom, vrtnarstvom«, bo ponovno pognala korenine v naše vrtove in sadovnjake. Državna založba Slovenije bo s februarjem 1966 začela izdajati ilustriran list »Naš vrt«, ki bo izhajal šestkrat na leto na 52 straneh. Naročnina za list je 2000 dinarjev, naroča pa se pri Državni založbi Slovenije v Ljubljani.

To bo list, ki bo v svojem programu zajel vse tisto, kar je včasih obravnaval »Sadjar in vrtnar«, poleg tega pa še marsikaj novega, primernege današnjemu času. Poleg okrasnega, zelenjadnega in sadnega vrta bo obravnaval tudi zelenice ob stanovanjskih naseljih, vrstnih hišah ter javne parke. Imel bo tudi naslednje rubrike:

Sodobni šolski vrt
Domači vrtnar
Nove knjige (tuje in domače)
Vesti iz strokovnih zavodov
Vesti iz hortikulturnih društev
Mladi vrtnarji
Strokovne zanimivosti doma in na tujem
Dopisi
Vprašanja in odgovori

»Naš vrt« bo torej glasilo za vrtnarje in sadjarje, za kmetovalce, lastnike hišnih vrtov, ljubitelje narave in za vsakogar, ki ceni kulturno urejen dom. Marsikaj lepega in zanimivega bodo v njem našli tudi tisti, ki nimajo lastnih vrtov, a imajo radi žive rastline. Posebna pozornost bo posvečena lončnicam ter notranji opremlitvi. Tako bo »Naš vrt« dober svetovalec še upraviteljem zgradb, gostinskih obratov, šol, zdravstvenih ustanov itd.

Novi list »Naš vrt« bo tako izpolnil veliko vrzel, ki smo jo v zadnjih letih mlačno občutili. List bo gotovo zbudil zanimanje tudi med čebelarji, saj je čebelarstvo tesno povezano z vrtnarstvom in sadjarstvom. Zato ga bodo čebelarji prav gotovo toplo pozdravili.

Jože Strgar

SEJA IO ZCDS
DNE 10. SEPTEMBRA 1965

Dne 9. septembra 1965 se je zglasil predsednik gléde tov. Grče pri direktorju stanovanjskega sklada Ljubljana-Vič-Rudnik in direktorju Tehnograda na Viču, ki sta mu izjavila, da je hiša, v katero naj bi se vselil predvidoma Stane Grča, že v zaključni fazi gradnje ter bo vseljiva v začetku septembra. Pred sodiščem pa teče med Grčo in Tehnogradom spor, ki bi se ob obojestranski dobri volji lahko mirno rešil. Grči bomo pisali v tej zadevi primerno pismo.

Glede panjskih končnic pri Etnografskem muzeju se zadeva še ni premaknila, ker je bil predsednik po vrnitvi iz Bukarešte zadržan z drugimi opravili, ravnatelj muzeja pa je bil v inozemstvu.

Nové cene medu so bile objavljene v zadnji številki Slovenskega čebelarja, vendar so jih sprejeli čebelarji kritično, češ da so prenizke.

Predsednik poroča, da je bila udeležba na proslavi otvoritve Janševega čebelnjaka na Breznici dobra. Iz Ljubljane in okolice se je udeležilo proslave nad 100 čebelarjev. Tudi avstrijski čebelarji so se odzvali vabilu Zveze. Zastopali so jih predsednik Čebelarke zveze g. Al. Tropsper in vodstvo deželne zveze za čebelarstvo na Koroškem s predsednikom Ernestom Prissnitzem.

Na tej proslavi smo predlagali zastopnikom avstrijskih čebelarskih organizacij skupno zatiranje pršičavosti vzdolž državne meje s Spodnjo Koroško in Avstrijsko Štajersko severno od Drave. Po izjavi predsednika Avstrijske čebelarske zveze v Bukarešti na mednarodnem čebelarskem kongresu je avstrijska čebelarska organizacija osvojila naš predlog za skupno zatiranje pršice spomladi 1966.

Danes je bila seja odbora Sklada za založništvo, na kateri so verjetno dokončno določili višino gnotne pomoči za Slovenskega čebelarja. O rezultatu še nismo obveščeni.

Tudi o sladkorju smo govorili. Naša čebelarska društva sprašujejo, kaj je s krmilnim sladkorjem za zimsko zalogo. Predsednik pojasni, da navodil za nakup

sladkorja brez prometnega davka ni več mogoče izvajati, ker so proizvajalci prosti tega plačila, ki je sedaj prenesen na trgovino. Novih navodil pa še ni. Zato je najbolj priporočljivo, da priskrbijo čebelarska društva svojim članom sladkor v trgovski mreži po grosistični ceni. Odbor je sklenil, da objavimo v Slovenskem čebelarju primerno pojasnilo o nabavi sladkorja.

Predsednik predlaga, naj na Razingerjev dopis gléde žiga z Janševim čebelnjakom in čebelo ter gléde avtorskih pravic odgovori tov. urednik, ker je bil pismeno naprošen, da priskrbi omenjeni žig.

Zveza je dobila več pritožb o zastrupljenju čebel zaradi škropljenja sadnega drevja. Odbor je sklenil, naj obvesti Zveza Sekretariat za gospodarstvo o vseh škodah.

V zvezi z dopisom ČD Maribor o pršičavosti in našim dopisom z dne 4. avg. t.l. je dal Sekretariat za gospodarstvo nalog občini Maribor-Center, Maribor Tezno, Maribor Tabor, Radlje ob Dravi in Ravne na Koroškem, naj skupaj z našo čebelarsko organizacijo čimprej zatrejo to bolezen.

Avstrijska čebelarska organizacija je že načelno privolila k skupnemu zatiranju pršice vzdolž državne meje. Avstrijci nas nameravajo povabiti na tečaj za mikroskopiranje, ki bo predvidoma 5. oktobra t.l. v Grazu. Predsednik predlaga, da sporočimo občini Maribor-Center, ČD Maribor, Sekretariatu za gospodarstvo in Veterinarskemu znanstvenemu zavodu ustrezne predloge z naslednjim dnevnim redom: 1. Od kod in do kod naj se ob državni meji izvede skupna zatiralna akcija. 2. Katere podatke in do kdaj naj zberejo čebelarske organizacije, da bo moč pravočasno priskrbeti zadostno količino zdravil in izvežbati potrebno število zanesljivih čebelarjev (gléde na oblikovitost terena, medsebojne lege čebelnjakov in število panjev), ki bodo zdravili pod nadzorstvom občinske veterinarske inšpekcije in ob sodelovanju posebej za to določenih čebelarskih preglednikov; 3. Staviti je treba predlog, kako zdravili zatirali. Poslali ga bomo avstrijski čebelarski organizaciji. 4. Določiti moramo tri če-

belarje, ki naj bi se udeležili tečaja v Grazu dne 5. oktobra t.l. 5. Avstrijski čebelarški organizaciji je treba predlagati skupni sestanek, na katerem naj bi se dokončno sporazumeli za enoten način zatiranja ob morebitni mešani kontroli. Odbor je sprejel vseh pet predlogov.

Narodna banka, Služba družbenega knjigovodstva, nam še vedno ni odgovorila na našo vlogo glede povračila preveč plačanih sredstev v sklad za obnovo Skoplja. Odbor je sklenil, da je treba glede tega urgirati.

Tovariša Leopolda Debevca bomo naprosili, naj začne z novim letom objavljati zgodovino slovenskega čebelarstva, da bi mogoče pozneje natisnili knjigo o tem.

IZ ZAPISNIKA O 7. SEJI IZVRŠNEGA ODBORA ZČDS Z DNE 16. XI. 1965

Predsednik je poročal o svojem obisku pri ravnatelju Etnografskega muzeja v Ljubljani zaradi prevzema panjskih končnic, ki jih ima Zveza v Etnografskem muzeju. Radi bi jih izročili Čebelarškemu muzeju v Radovljici. Po kratkem pojasnilu smo sklenili, naj piše Zveza Etnografskemu muzeju in ga prosi za sporočilo, kdaj bodo končnice pripravljene za prevzem.

Glede brošure o medu poroča urednik, da je snov v glavnem že pripravljena. Po pojasnilu tov. Gregorca glede sredstev, ki jih ima podjetje Medeks rezervirana v ta namen, smo sklenili, naj sklene Zveza čimprej s podjetjem Medeks pogodbo o sestavi te brošure.

Goste iz Anglije in Amerike je Zveza lepo sprejela in jim pokazala v dveh dneh, kolikor so se zadržali pri nas, nekaj čebelarških zanimivosti in naravnih lepot Slovenije. Brat Adam Kehrle in profesor Townsend sta se preko urednika zahvalila Zvezi za ljubezniv sprejem.

Predsednik se je skupaj z dr. Nežko Snojevo z veterinarskega zavoda v Ljubljani ter s tremi člani ČD Maribor udeležil v Grazu na čebelarški šoli dvodnevnih delovnih konferenc, na kateri so razpravljali tudi o skupnem zatiranju pršičavosti čebel vzdolž državne meje z Avstrijo.

Sklad za založništvo nam je od zaprosenih 1.350.000 din doslej nakazal 800.000 dinarjev. Predvidoma bomo prejeli še 200.000 din, tako da bo znesla skupna pomoč 1.000.000 din.

Nosilec stanovanjske pravice našega stanovanja na Cankarjevi cesti 5/II Stane

Grča je tožil gradbeno podjetje Tehnograd, ki mu po pogodbi gradi stanovanje. Podjetje pa te pogodbe ni izvršilo in zato tov. Grča ne more izprazniti našega stanovanja. Prvo razpravo dne 8. nov. 1965 so odložili, ker je zastopnik Grče predložil novo dokumentacijo, o čemer ni bil zastopnik Tehnograda prej nič seznanjen. Obe stranki vztrajata trdovratno na svojih stališčih in se je zaradi tega predsednik Zveze odločil za posredovanje. Ker so pri rešitvi te zadeve zainteresirane tri stranke z našo Zvezo vred, naj bi vsaka prispevala k poravnavi tudi svoj delež. Sklenili smo, naj greta k nadaljnemu poskusu poravnave predsednik in član nadzornega odbora I. Majcen, ki smo ju pooblastili, da lahko popustita pri posojilu, ki ga je dala Zveza stanovanjskemu skladu občine Ljubljana-Vič-Rudnik v korist Staneta Grče, do 1.000.000 din.

V zvezi z odprtim pismom občnega zbora Zveze na Skupščino SRS je povabila Skupščina predsednika na razgovor o tem 15. novembra 1965. Predsednik je opisal stanje našega čebelarstva, ki vidno zaostaja za čebelarstvi v sosednih državah. Ob zaključku razgovorov je bil dosežen sporazum, da bo Zveza predložila do 15. decembra 1965 program dela in finančni načrt za njegovo izvršitev v letu 1966. V programu dela in finančnem načrtu naj bodo predvidene naloge in sredstva prikazane ločeno, da bo razvidno, katere naloge društvenega značaja opravlja Zveza z lastnimi sredstvi in katere — družbenega pomena z družbenimi sredstvi.

Agroprogres je odpovedal dogovor o souporabi Zvezinega lokala. Z njegovim posredovanjem pa nam je uspelo dobiti novega interesenta za ta lokal v podjetju »Borac« iz Travnika — to je industrija oblek, perila in obutve.

Sklenili smo, naj bo seja širšega upravnega odbora dne 5. decembra 1965. Zveza bo tudi sodelovala pri proslavi mednarodnega tedna čebelarjev, ki ga organizira ljubljanska čebelarška družina dne 4. decembra v Unionu.

Tajništvo

POGREB ČASTNEGA PREDSEDNIKA ZČDS TOV. AVGUSTA BUKOVCA

V soboto, 27. novembra 1965 popoldne je množica znancev in prijateljev pospremila na zadnji poti starost slovenskih čebelarjev tov. Avgusta Bukovca. Tudi

čebelarji so se prišli posloviti od zaslužnega pokojnika. Med njimi smo opazili predsednika Benedičiča, urednika profesorja Senegačnika, odbornike prof. Raiča, Toneta Verbiča, Ivana Majena, Jožeta Mažgona, prof. Roneta in še druge. Na Zalah se je poslovil od njega v imenu družbenopolitičnih organizacij profesor dr. Ernest Turk. Ob odprtem grobu pa je spregovoril predsednik ZCD Valentin Benedičič in dejal:

»Slovenski čebelarji se danes z žalostnim srcem poslavljamo od svojega veterana — izredno zaslužnega čebelarskega strokovnjaka, dolgoletnega urednika Slovenskega čebelarja in odličnega predavatelja tovariša Avgusta Bukovca. Njegovo ime je tesno povezano z napredkom vsega slovenskega čebelarstva, čigar sloves sega daleč preko meja naše domovine. To pa je nemajhna zasluga dragega pokojnika. Težko bi našli pri nas v zadnji odročni vasi slovenskega čebelarja, ki bi ne poznal velikega pokojnika, in tudi v zamejstvu s spoštovanjem izgovarjajo ime Avgusta Bukovca, ki je stal 40 dolgih let v ospredju vsega slovenskega čebelarskega dogajanja.

Že v mladih letih je bil velik prijatelj narave. Morda je znal le malokdo tako globoko prislunhiti njeni skrivnosti in čudežni govoric. Prav zato pa so mu bile tudi čebelice tako blizu, da jim je posvetil ves svoj prosti čas, ja skoro vse svoje življenje. In kot je znal streči cveticam, tako je znal tudi čebelam, pri katerih je postal velik mojster.

Avgust Bukovec je prevzel uredništvo Slovenskega čebelarja po uredniku Humeku leta 1925. Urejeval ga je dolgih 20 let z neverjetno spretnostjo in sposobnostjo. Ves čas je klesal slovensko čebelarsko besedo. S svojimi klenimi članki je pomagal dvigati naše zaostalo čebelarstvo, ki je bilo prav zaradi njegovega prizadevanja kmalu na zavidljivi višini. Bil je odličen predavatelj, ki je znal svoja poljudna predavanja lepo zaokrožiti in duhovito zabeliti, da so ga čebelarji izredno radi poslušali.

Vedno je zvesto in trdno stal ob slovenski čebelarski organizaciji. Očetovsko je skrbel zanjo. Ko pa so se leta 1954 zamajala njena tla, je bil med prvimi, ki se je postavil zanjo in storil vse, da je ostala. Kljub jeseni svojega življenja je ostal njen zvesti prijatelj ter mentor in sodelavec Slovenskega čebelarja. Sodeloval je tudi kot urednik in pisec znane

slovenske čebelarske knjige Sodobno čebelarstvo I. in II. del, v kateri si je postavil svoj neminljivi spomenik.

Z njim lega v grob markantna slovenska čebelarska osebnost, katere delo je že z zlatimi črkami vklesano v zgodovino našega čebelarstva poleg velikega Žnideršiča, Humeka in Rojine.

V imenu Zveze čebelarskih društev za Slovenijo, uredniškega odbora Slovenskega čebelarja in še posebej v imenu vseh slovenskih čebelarjev se poslavljam od Vas, dragi tovariš Bukovec, z globoko zahvalo za vse, kar ste storili za naše čebelarstvo v svojem dolgem in plodnosnem življenju.

VSEM ČEBELARSKIM DRUŠTVOM

V letu 1965 je bilo zopet precej škod zaradi zastrupitev čebel pri škropljenju sadnega drevja in drugih kultur proti raznim škodljivcem. Zveza namerava predložiti pristojnim republiškim organom problematiko o teh škodah. V ta namen potrebujemo naslednje podatke:

1. Ime lastnika plantaže, okrog katerih so trpele čebele škodo zaradi škropljenja;

2. Naslov čebelarja, ki je bil oškodovan, število prizadetih panjev in približno višino škode;

3. Ali je bil vložen pri sodišču odškodninski zahtevak in s kakšnim uspehom.

V letu 1966 namerava organizirati Zveza s sodelovanjem podjetja Medeks zopet opazovalno službo o gozdnem medenju. V ta namen potrebujemo podatke o opazovalnih postajah, in sicer:

1. Število v vašem območju nameščenih kompletnih opazovalnih postaj (panj, tehtnica, paviljonček);

2. Ime kraja, kjer je nameščena opazovalna postaja;

3. Katera društva oziroma čebelarji izkoriščajo podatke opazovalne postaje;

4. Čigava last je;

5. Naslov opazovalca, ki bo opazoval in sporočal podatke.

V kolikor ne boste na jasnem glede lastništva, nam sporočite mnenje, čigava naj bi bila opazovalna postaja.

Vse navedene podatke nam pošljite po možnosti do 15. januarja 1966.

Čebelarske družine, društva, člani in naročniki Slovenskega čebelarja obveščamo, da smo po sklepu seje upravnega odbora (plenuma) ZCDS z dne 5. decem-

bra t.l. zvišali članarino za leto 1966 od dosedanjih 1000 din na 1700 din, za nečlane — direktne naročnike od 1200 na 2000 din, za inozemske naročnike pa od 1500 na 2500 din. V tem času apeliramo na vašo čebelarstvo zavest ter vas prosimo, da vzamete tu zvišanje z razumevanjem na znanje in da ostanete tudi nadalje zvesti in naklonjeni našemu strokovnemu glasilu. Z zvišanjem članarine smo odlasali, dokler smo mogli. Tiskarniški stroški pa so tako narasli, da smo bili primorani to storiti. Kdor lista ne želi več prejemati, naj vrne *takoj* prvo oziroma drugo številko kar pismonoši s pripombo, da ga ne sprejme.

Tajništvo

USPELO PREDAVANJE

Na letošnjem občnem zboru so člani čebelarstva družine na Jesenicah sklenili, da bodo pripravili zase in ljubitelje čebel poljudno predavanje, ki naj bi ga imel čebelarski strokovnjak. Poleg predavanja naj bi odgovarjal na vprašanja, ki zanimajo mlajše čebelarje in pa seveda tudi starejše z dolgoletno prakso.

Na naše povabilo se nam je ljubeznivo odzval urednik prof. Senegačnik, ki je imel v nedeljo 3. oktobra predavanje. Vsebina je bila praktična in zelo poučna za vse navzoče. Predavatelj nam je pokazal, kako mora vsak čebelar skrbeti za svoje ljubljence. Nazorno je prikazal delo, ki ga ima zlasti zdaj v jesenskem času, ko je treba čebele dobro pripraviti za zazimljenje. Poudaril je, kako važno je, da imajo čebele družine zadostno količino primerne zimske hrane in pa obilico mladih jesenskih čebel, ki se bodo uspešno upirale zimskim tegobam in nevšečnostim, dočakale pomladi in potem veselo letale na prvo pomladno pašo. Ves čebelarjev trud zdaj v jeseni bo bogato poplačan spomladi, ko bo ves vesel in zadovoljen opazoval močne in zdrave čebelje družine. Predavatelj je opisal različne načine krmiljenja. Jeseni krmimo predvsem s sladkorno raztopino, spomladi pa pokladamo med in sladkorno testo. Zlasti smo se zanimali za pripravo sladkornega testa in različnih sladkornih pogač, ki smo jih pred leti že imeli na voljo. Zanimali smo se tudi za to, ali je pravilno, če dodajajo zimski zalogi tudi kaka zdravila, npr. nosemak ali fumidil. Predavatelj nam je povedal, da bi zdaj ta zdravila škodovala in da jih dajemo zato v zgodnji jeseni in

pa spomladi. Po predavanju smo si ogledali obširno zbirko diapozitivov iz življenja čebel. Videli smo, kako se pravilno zazimuje, opazovali spomladansko krmiljenje na zalego, razvoj čebeljih družin in različne medovite rastline. Predavatelj nas je popeljal na akacijevo pašo v Srbijo in Prekmurje, potem pa še na žepkovo v Liko. Videli smo tudi cvetoče sadno drevje in čebele pri opravljanju, potem pa bogato obloženo sadno drevje s plemenitim sadjem.

Navzoči so se po končanem predavanju zadovoljni poslavljalji od predavatelja in ga naprosili, da bi še prišel med nas. Zelo nam je bilo žal, da se službeno zadržani čebelarji niso mogli predavanja udeležiti.

Čebelarstvo družina Jesenice

V TISKOVNI SKLAD

Slovenskega čebelarja so nadalje darovali: Lojze Kolenc, Ciril Zaletel, Jože Mlakar, Lado Gregl, Ivan Golobar po 1000 din, Franc Strajhar, Jože Pikelj, Polde Logar, France Guna, Franc Uranič, Jože Medved, Stane Zerko, Lojze Robavs, Ivan Grabnar, France Klun po 500 din, Jože Lovrač, Anton Zore in Franc Rožanc po 300 in 200 din, vsi člani čebelarstva društva Zagorje ob Savi; CD Zagorje ob Savi 1500 din, ČD Maribor 20.000 din, Maks Vreča, Just Črnko, Mirko Pezdicek, Ivan Majer, Jože Knaplež in Martin Sumenjak, vsi člani čeb. družine Jarenina po 1000 din, Roman Blasin 2000 din, Franc Lobnik, Jože Hajnc, Anton Bratkovič, Kamnica, Janez Klep, Franc Koritnik in Lojze Štruna po 1000 din, Jože Resnik, Stanko Šauperl in Anton Bratkovič, Radvanje, po 500 din, vsi člani UO CD Maribor, Minka Babnik, vdova po pok. Lojzetu Babniku 20.000 din, Nikolaj Györfi, Kidričeva 11, Murska Sobota 5000 din, Jože Muzga, Sostro 20, 2000 din, Jože Resnik iz Maribora 1000 din, Lojze Lešnik iz Laškega 400 din, Anton Babnik iz Ljubljane 5000 din, Lojze Bukovšek iz Golega brda 1000 din, člani čebelarstva družine Barje 4000 din, Karel Košir iz Domžal 1000 din, Pavel Pivk 1000 din, ing. Franc Šivic iz Ljubljane 2000 din, člani čeb. družine Krško 8500 din, člani čebelarstva družine Kozje 5000 din. Uprava se vsem darovalcem iskreno zahvaljuje. Zaradi pomote v tiskarni objavljamo imena darovalcev šele sedaj: Prosimo, da nam oprostite!

DANICA JURANČIČ-ROJINA

Dne 1. novembra je poteklo leto, odkar se je od svojih čebelic in od velike čebelarke družine poslovila naša zvesta naročnica in navdušena čebelarica Danica Jurančič-Rojina, upokojena upraviteljica osnovne šole v Spodnji Šiški. Smrt jo je nanagroma dohitela. Naša draga tovarišica je bila še polna načrtov in življenjske energije. Bila je hči znamenitega gorenjskega čebelarja ter prvega in dolgoletnega urednika Slovenskega čebelarja Franceta Rojina in snaha najpomembnejšega čebelarja na Štajerskem Ivana Jurančiča. Nič čudnega torej ni, če je čebele vzljubila že v zgodnji mladosti ter se z vsem srcem oklenila praktičnega čebelarstva. Čebelarila je kot učiteljica v Ravnah na Koroškem, v Zabnici na Gorenjskem in v Notranjih gorah. Voja ji je uničila čebele in čebelnjak, po vojni pa si je znova omislila čebele v Drulovki pri Kranju. V čebelarstvu ni videla samo gospodarskega udejstvovanja, mikala jo je predvsem poezija čebelarstva. Njeno teoretično znanje o čebelarstvu je bilo na višini, saj je svoje praktične izkušnje nenehno izpopolnjevala s študijem čebelarke literature, zlasti skrbno pa je prebirala vse letnike Slovenskega čebelarja, ki jih je od začetka do danes imela v svoji knjižnici. Bila je plemenitega značaja, odkrita, odločna, resnicoljubna, sovražnica sleherne hinavščine in narejenosti. To seveda marsikomu ni bilo po godu. Zato je morala v življenju pretrpeti veliko krivic in težkih udarcev. Pogosto je zatrjevala, kako ji je drago, da ima nasprotnike samo med nepoštenjaki in da jo ljubijo ter spoštujejo samo dobri ljudje. Smrt sinčka in surova preganjanja političnih nasprotnikov je niso zlomila. Bila je vedno ponosna slovenska žena, odločna v boju za pravice ljudstva, najboljša mati svojim otrokom in vzorna učiteljica. Slava njenemu spominu!

SLAVKO ČRNIČOJ

Vsi smo vedeli za hudo bolezen tovariša Slavka in bili prepričani, da ga bo bolezen uničila. Nihče pa ni pričakoval tako hitrega konca. Zahrbtna in neozdravljiva bolezen je uklonila našega vzornega čebelarja, člana nadzornega odbora in dolgoletnega odbornika tukajšnje čebelarke družine.

Slavko Črničoj se je rodil 31. januarja 1890 v Sv. Križu na Vipavskem. Njegova mladost je bila težka in trda, okusil je vse težave proletarske družine. V takih okoliščinah je končal učiteljske in nato učiteljeval po raznih krajih Primorske. Kot naprednega in zavednega Slovenca so ga oblasti preganjale in tako je prišel leta 1930 na Štajersko, kjer je bil učitelj v Storah do leta 1941, ko so ga Nemci pregnali v sosedno Hrvaško. Od tu se je po končani vojni vrnil v Store na svoje staro delovno mesto, kjer je bil leta 1946 upokojen.

V življenju je pokojnik okusil marsikaj grenkega. Toda kot zaveden Slovenec je hodil po svoji pravi poti, na kateri so ga zvesto spremljale njegove ljubljene čebele.

Tov. Slavko je začel čebelariti leta 1926 in je bil med najuglednejšimi čebelarji starejše generacije. Čebelarji smo ga vedno radi obiskovali v njegovem lepo urejenem čebelnjaku. Tu nam je pripovedoval dogodivščine iz svojega zelo burnega in pestrega življenja. Seveda smo govorili najraje o čebelah. O teh Slavko kar ni in ni mogel končati. Še na zadnjem obisku letošnjo pomlad, ko je bil Slavko že za vedno navezan na posteljo, nam je zgovorno pripovedoval o svoji najljubši živalici-čebelici. Teško smo odhajali od njega, posebno še zato, ker smo vedeli, da je z njim konec, da ne bo nikoli več sedel pri čebelnjaku, poslušal bučanja čebel in lovil rojev.

S težkim srcem smo se čebelarji poslovili od Slavka, toda spomin na njega bo vedno ostal med nami. Dobro se zavedamo, da smo izgubili človeka, ki ga bomo težko nadomestili.

Čebelarška družina
Rogaška Slatina

MEDEX

Ljubljana, Miklošičeva 13/IV (uprava) — Miklošičeva 30 (trgovina)

Cenik čebelarskih potrebščin

	Reprodukcijska cena	Prosta cena
1. AŽ-panj na 10 satov	16.550	19.855
2. Panj štirisatar	2.735	3.280
3. Panj kranjič	875	1.100
4. Opazovalni panj	690	825
Elementi LR panja		
5. Podnice LR	1.320	1.660
6. Podnice LR	1.560	1.970
7. Streha LR	1.750	2.205
8. Satniki:		
a) velikost 26 × 41 cm	50	60
b) velikost 24 × 41 cm	50	60
c) velikost 28 × 41 cm	50	60
č) velikost za Langstroth panje	40	50
9. Zapahi za žrela:		
a) pločevinasti dvokrilni	50	55
b) pločevinasti enokrilni	35	40
10. Prečne zapore:		
a) za AŽ-panj na 9, 10 in 11 satov	115	135
b) za AŽ-panj na 10 satov, široke ulice	115	135
11. Kvačice	425	510
12. Razstojišča:		
a) za AŽ-panj na 9 satov	50	60
b) za AŽ-panj na 10 satov	55	65
13. Šablone za zabijanje kvačic	380	450
14. Zabijači za kvačice	380	450
15. Žična mreža:		
a) pocinkana	1.415	1.700
b) črna	1.035	1.245
16. Matična rešetka Hannemanova	375	450
17. Matična rešetka Sava 23 × 13,5 cm	350	420
18. Številke za oštevilčenje panjev	15	20
19. Ločilne deske	435	520
20. Ločilne deske DB	735	880
21. Ločilne deske DB lesanit	40	45
22. Satniki 28/41 s 6 vložki	380	450
23. Satniki 28/41 z 12 vložki	470	565
24. Šilo	85	105
25. Žica za zažičevanje	170	205
26. Deščice za zažičevanje 28/41	245	295